

XXXVIII. SPRAWOZDANIE

DYREKCJI

C. K. I. WYŻSZEJ SZKOŁY REALNEJ

WE LWOWIE

ZA ROK SZKOLNY 1910/11.

-
-
1. Dr. Kazimierz Ciesielski, Działanie prądu elektrycznego i pola magnetycznego na rośliny.
 2. Wiadomości szkolne — podał Dyrektor.
-
-

13947

WE LWOWIE.

PAKŁADEM FUNDUSZU NAUKOWEGO
Z I. ZWIĄZKOWEJ Drukarni Lwów, Lindego 4.

1911.

RT. 0018
Spor 143

Działanie prądu elektrycznego i pola magnetycznego na wzrost roślin.

Przez

Dr. K. GIESIELSKIEGO.

W świecie zwierzęcym spotykamy osobniki, które posiadają znaczne ładunki elektryczne, których wyładowywanie służy im bądź to do obrony, bądź też do napaści, np. drętwa, węgorz elektryczny i t. p.

Podobnego zjawiska, by osobnik miał tak znaczny, możliwy do widocznego stwierdzenia, ładunek elektryczny, jak u zwierząt, u roślin nie ma zupełnie.

Mimo to możemy i u roślin skonstatować zapomocą nader czułych przyrządów pewne napięcia elektryczne.

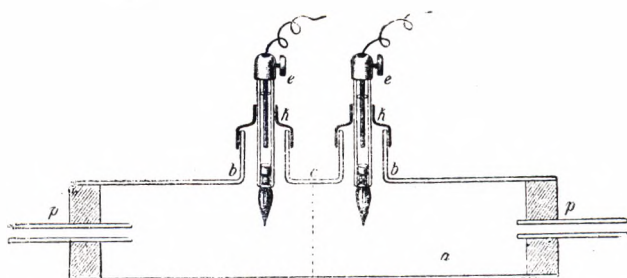
Doświadczenia tego rodzaju przeprowadzamy w przyrządzie, podanym przez Haakego*).

Badaną część rośliny umieszcza się w dostatecznie obszernej rurce szklanej, opatrzonej dwoma wyđęciami „b“, w które wprowadza się jako elektrody dwa pędzelki w rurkach szklanych, a te wypełnia się roztworem siarczanu cynku. W tym roztworze są zanurzone dwa druty „e“, prowadzące do galwanoskopu. Pędzelki razem z roztworem siarczanu cynku i druty stanowią elektrody danego przyrządu.

Rurkami „pp“ możemy doprowadzać gazy lub ciepłe powietrze, które to pobudki wytwarzają napięcia elektryczne w badanej części rośliny. Do stwierdzenia i zmierzenia siły prądu służą nam bardzo czułe galwanometry zwierciadłowe lub Lipmanna

*) Flora, 1892, str. 461.

galwanometer kapilarny. Przy pomocy tego ostatniego przyrządu możemy zmierzyć zmiany napięcia do 0,0005 Volt.

Po raz pierwszy stwierdził istnienie prądu elektrycznego w zranionych częściach rośliny Becquerel^{*)}, Wartmann^{**)} i inni, a na całych nie zranionych osobnikach Burdon—Sanderson, Munk (na liściu Dionei).

Przy badaniach nad roślinami okazało się, że różnice potencjałów elektrycznych wahają się między 0,1 a 0,14 Volt. Jest to wartość podobna tej, którą znaleziono przy analogicznych badaniach między podłużnym a poprzecznym przekrojem spoczywającego muskułu.

Do klasycznych badań zaliczyć możemy doświadczenia Haa-kego, który stwierdził zjawiska prądu elektrycznego podczas odbierania tlenu, podwyższenia lub obniżenia temperatury, przy pobieraniu bezwodnika węglowego i t. p.^{***)}

Z kolei przystępujemy do omówienia wpływu prądu elektrycznego na całe rośliny lub ich części.

Jeżeli na roślinę działamy prądem elektrycznym tak słabym, że siła jego nieznacznie przewyższa prądy już w niej istniejące, to nie dostrzegamy żadnej zmiany. Natomiast bardzo silny prąd działa wprost zabójczo. Niektóre doświadczenia, np. Elfvinga^{****)} stwierdzają pewien ujemny wpływ na rozwój roślin, co tłómaczy Pfeffer zbyt silnym prądem, użytym przez Elfvinga, a który w tym wypadku działał częściowo zabójczo na pierwsoszcz, a z tego powodu ustawał dalszy rozwój rośliny.

Działając prądem elektrycznym na osobniki jednokomórkowe,

*) Annal d. chim. et d. physique, 1851. III. ser. Tom 3i, str. 40.

**) Bot. Ztg., 1851, str. 308.

***) Pfeffer: Pflanzenphysiologie, tom II. 1904.

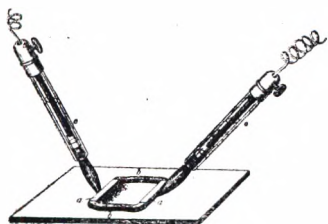
****) Bot. Ztg., 1882, str. 257.

jak pełzak, *Parametium* i inne pierwotniaki widzimy, że okazują one wrażliwość na prąd elektryczny, t. j. że jedne grupują się przy anodzie, inne przy katodzie; jedne są więc dodatnio galwanotaktyczne, drugie ujemnie. Przy użyciu zaś silniejszego prądu niektóre z nich zmieniają swe galwanotaktyczne własności ujemne na dodatnie lub odwrotnie.

Podług doświadczeń Vervorna i innych okazują się jako ujemnie galwanotaktyczne *Parametium aurelia*, *bursaria* i wogóle wymoczki urzęsione (*Ciliata*) prócz *Opalina ranarum*, która jest dodatnio galwanotaktyczna.

Jako przykład zmienności galwanotaktyki może służyć wspomniana powyżej *Opalina ranarum*, która według badań Wallengrena, przy silnym prądzie elektrycznym jest ujemnie galwanotaktyczną.

Do badań powyższych służy urządzenie bardzo proste Vervorna. Na szkiełku przedmiotowym „a” umieszczamy dwie małe cienkie zeszlifowane płytki z glinki porowatej na przeciw siebie

i łączymy je zapomocą kitu (wosk z kolofonią), w ten sposób, że tworzy się małe naczynko, w którym umieszczamy badany przedmiot. Jako elektrod używamy także pędzelków jak w przyrządzie Haakego, poprzednio opisanym. Jeżeli elektrody połączymy ze źródłem prądu,

to możemy pod mikroskopem obserwować ruch badanego okazu ku jednej lub drugiej elektrodzie.

Przyczyny tego rodzaju zachowania się tych jednokomórkowych ustrojów musimy dopatrywać się w samych procesach fizyologicznych, które odbywają się wewnątrz komórki pod wpływem prądu.

Wiemy z chemii i fizyki, że wszystkie sole, kwasy i zasady ulegają pod wpływem wody elektrolitycznej dysocjacji. Ponieważ w komórkach znajdują się sole w roztworze wodnym, t. j. w soku komórkowym, zatem mogą dysocjować. Jeżeli przez roztwory przeprowadzamy prąd elektryczny, to na obu elektrodach wydzielają się jony.

Zatem w komórce pod wpływem prądu elektrycznego za-

chodzić mogą również podobne zjawiska, które jednak mogą być modyfikowane działaniem pierwoszczu*).

Jeżeli zaś powyższe doświadczenia przeprowadzamy w roztworach soli, to ich elektroliza może również wywierać pewien wpływ (zwykle ujemny) na zjawiska galwanotaktyczne. Zjawiska te tłumaczy Loeb**) wędrówką jonów kwasowych, zasadowych i metali, które swym ruchem i chemicznym działaniem wpływają pobudzająco na ruchy badanych osobników. Temu tłumaczeniu Loeba możemy przeciwstawić badania Püttera (1900 r.), który okazał, że badane osobniki zachowują się pod wpływem kwasów i zasad inaczej, aniżeli przy działaniu silniejszego prądu elektrycznego.

Z powyżej przytoczonych przykładów wpływu prądu elektrycznego na komórki pojedynczo żyjące, należy przypuszczać, że i na kompleksy komórek, a więc na organa roślin również prąd elektryczny powinien oddziaływać. Prace jednak w tym kierunku nie dostarczyły nam dodatnich wyników. Tak np. Müller-Heltlingen nie dostrzega zupełnie żadnego wpływu prądu elektrycznego na kiełkowanie roślin, Elfving zaś, który działał silnym prądem elektrycznym na kiełkujące nasiona, dochodzi do wniosku, że działanie prądu w tym wypadku jest szkodliwe.

Co się zaś tyczy wzrostu korzenia pod wpływem elektryczności, to jedni twierdzą, że korzeń skręca się ku anodzie, inni, że ku katodzie. Sprzeczność tę godzi Brunchhorst wyjaśniając, że na to różne zachowanie się kiełkującego korzonka ma wpływ natężenie prądu, t. j. że przy prądzie słabym krzywią się korzonki ku katodzie, przy silnym ku anodzie. Przeprowadzał on doświadczenia na kiełkujących korzonkach nieuszkodzonych i uszkodzonych, t. j. z obciętym szczytem. Na podstawie swych doświadczeń dochodzi do dalszego wniosku, że właściwość zginania się korzonka pod wpływem prądu elektrycznego leży w jego szczycie.

Natomiast A. Piccard***) w swych doświadczeniach nad czułością szczytu korzonkowego na ładunki elektryczne stwierdza, że korzenie naelektryzowane równomiernie z biegunami elektrycznymi, znajdującymi się w ich sąsiedztwie odginały się od

*) Nernst: Nachricht. d. Gesellschaft d. Wissenschaft zu Göttingen, 1899, str. 104.

**) Pflüger's Archiv f. Physiologie, 1897, tom LXV, str. 518.

***) Pringsheim: Jahrb. f. Wiss. Bot. 1904, str. 102.

tychże, przyczem stwierdza, że wrażliwość korzonka na działanie elektryczności nie leży w samym szczycie tegoż, lecz rozciąga się na całą przestrzeń wzrostową.

Działanie prądu indukcyjnego jest podobne do działania uderzenia lub wstrząśnienia. Bardzo silny prąd indukcyjny działa szkodliwie, zaś prąd mierny zdaje się wpływać dodatnio na wzrost, oddechanie i inne fizyologiczne czynności.

Wpływ pola magnetycznego na wzrost korzeni.

Badania nad działaniem pola magnetycznego na wzrost roślin ograniczają się przeważnie do wpływu tego pola na wzrost korzeni.

Pierwszym, który tę kwestyę poruszył, był Ciesielski (senior)*) następnie Reinke. Ci obaj dochodzą do rezultatów ujemnych, t. j. że pole magnetyczne zupełnie na funkcje życiowe roślin nie wpływa, nawet przy użyciu silnych magnesów.

Później G. Tolomei w swych doświadczeniach nad wpływem pola magnetycznego na kiełkowanie roślin dochodzi do wniosku, że ono wpływa dodatnio na kiełkowanie, czyli, że je przyspiesza. Badania Errera i późniejsze Reinkego w polu magnetycznym, pierwszego nad dzieleniem się komórki i jądra, a drugiego nad ruchem pierwoszczu okazują, że ono nie ma na obie powyżej wspomniane czynności fizyologiczne żadnego wpływu.

W niniejszej rozprawce zanotuję doświadczenia, które wykonałem celem okazania wpływu pola magnetycznego na kiełkowanie i kierunek rosnącego korzonka.

Do badań użyłem ziarn grochu cukrowego i dwóch elektromagnesów.

Do użycia elektromagnesów skłoniły mię badania poprzedników, którzy posługując się zwykłymi magnesami, nie mieli dostatecznie silnego pola magnetycznego, używając zaś elektromagnesów, mogłem siłę pola dowolnie zwiększać. Elektromagnesy były połączone za pośrednictwem opornicy ze źródłem prądu o napięciu 220 Volt. Po zamknięciu prądu, który przepływał przez dwa elektromagnesy w różnych kierunkach, otrzymałem dwa bieguny magnetyczne północny i południowy, a między nimi pole magnetyczne o sile około 1000 Gaussów.

*) Cohn's Beitr. z. Biologie, 1872, T. I. 2, str. 6.

Ziarna grochu, przed umieszczeniem ich w polu magnetycznym, moczyłem mniej więcej przez 24 godzin aż nabrzmiały i kiełek silnie się uwydatnił, następnie ziarna w powyższy sposób przygotowane, owijałem watą i przymocowywałem w odpowiedni sposób. Wata napojona wodą i nitki bawełny od niej biegnące do małego zbiornika z wodą miały na celu zabezpieczyć ziarna kiełkujące przed wyschnięciem.

Ziarn w ten sposób przyrządzonych używałem przy wszystkich doświadczeniach.

I.

Ziarna przygotowane w powyżej opisany sposób umieszczałem na poziomym drewnianym rusztowaniu nad biegunami elektromagnesu w ten sposób, że część ziarn była nad samymi biegunami, część zaś w środku pola. Podczas tego doświadczenia wzrost korzeni był nader powolny, prawdopodobnie wskutek tego, że ziarna rosły w dość suchym powietrzu.

Przy tych doświadczeniach okazywały wszystkie korzenie ziarn umieszczonych nad brzegami wygięcia od pionu bez żadnego stałego kierunku.

II.

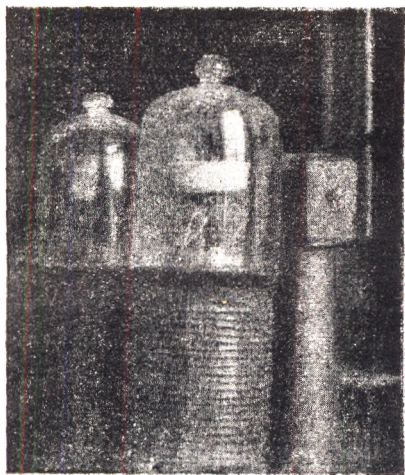
Następnie umieszczałem ziarna grochu w pudle, w którego dnie znajdujące się otwory pozwalały wprowadzać bieguny elektromagnesów do wnętrza. Pudełko było wyłożone bibułą obficie zwilżoną tak, że korzenie znajdowały się w bardzo dogodnych warunkach rozwoju.

Wzrost ich w tym wypadku był daleko szybszy, odchylenie się korzeni od pionu było i w tym wypadku widocznym, lecz w słabszym stopniu, niż w poprzednich doświadczeniach. Jednak i przy tych doświadczeniach pewnego jakiegoś kierunku zbieżności nie można było stwierdzić, wszakże widocznym było, że ku żadnemu z biegunów korzonki nie były zgięte, lecz raczej od nich bezładnie odwrócone.

III.

Na każdym biegunie umieszczałem korek, do którego na około przytwierdziłem w powyższy sposób przygotowane ziarna grochu zapomocą szpilek. Każdy korek z osobna nakryłem małym dzwonem szklanym, wyłożonym na zewnątrz wilgotną bibułą.

W tym wypadku było widocznem, że korzonki tak na jednym, jak i na drugim biegunie wygięły się skośnie ku polu magnetycznemu, jak załączona rycina przedstawia.

Z powyższej opisanym doświadczeń okazuje się, że pole magnetyczne nie wpływa na wzrost korzeni szkodliwie i że, co się tyczy kierunku ich wzrostu pod wpływem silnego magnesu, zdają się być ujemnie magnetotaktyczne.

Doświadczenia powyższe przeprowadzałem kilkakrotnie, lecz nigdy wynik nie był tak wybitnym, jak w tym wypadku, który załączona rycina, fotograficznie zdjęta, przedstawia; dlatego prowadzę je dalej w innej, zmodyfikowanej kombinacji.

Wykonano w pracowni chemicznej I. szkoły realnej.

Lwów, czerwiec 1911.

WIADOMOŚCI SZKOLNE.

I. Grono nauczycielskie.

A) Zmiany w gronie nauczycielskiem w ciągu roku szkolnego 1910/11.

Nowi członkowie grona:

1. **Alfred Hodbod**, kandydat stanu nauczycielskiego, mianowany zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie mocą rozp. c. k. Rady szkol. kraj. z dnia 31. sierpnia 1910. l. 36.787.

2. **Gerard Pola**, kandydat stanu nauczycielskiego, mianowany zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie na podstawie rozp. c. k. Rady szkol. kraj. z dnia 31. stycznia 1910. l. 41.093.

3. **Dr. Witołd Schreiber**, c. k. profesor w VIII. randze, przydzielony ze szkoły realnej w Tarnopolu, mianowany profesorem w tutejszym zakładzie na podstawie rozp. c. k. Rady szkol. kraj. z dnia 27. stycznia 1911. l. 1.462/IV.

4. **Wojciech Smolicki**, c. k. rzeczywisty nauczyciel gimnazjum w Złoczowie, przydzielony w tym samym charakterze do tutejszego zakładu mocą rozp. c. k. Rady szkolnej kraj. z dnia 1. lutego 1911. l. 1.750.

5. **Franciszek Ulkowski**, egzaminowany kandydat stanu nauczycielskiego, mianowany zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie rozp. c. k. Rady szkol. kraj. z dnia 27. października 1910. l. 65.845.

Ubyli:

1. **Józef Biedrawa**, zastępca nauczyciela, przeniesiony w tym samym charakterze do c. k. II. szkoły realnej we Lwowie na podstawie rozp. c. k. Rady szkolnej kraj. z dnia 1. lutego 1911. l. 1.751. W I. półroczu był gospodarzem kl. V. b, i uczył języka niemieckiego w kl. V. a, V. b, VI. a, VII. a; kaligrafii w kl. I. a, I. b, — razem 18 godzin tygodniowo.

2. **Dr. Emilian Carewicz**, egzaminowany kandydat stanu nauczycielskiego i aplikant w roku ubiegłym, uwolniony od obowiązków rozp. c. k. Rady szkol. kraj. z dnia 24. grudnia 1910. l. 32.350.

3. **Bolesław Jakubowski**, zastępca nauczyciela, przeniesiony w tym samym charakterze do c. k. gimnazjum w Gorlicach mocą rozp. c. k. Rady szkol. kraj. z dnia 8. października 1910. l. 58.201.

4. **Jerzy Rostkowicz**, egzaminowany zastępca nauczyciela, przeniesiony w tym samym charakterze do c. k. I. gimnazjum we Lwowie na podstawie rozp. c. k. Rady szkolnej kraj. z dnia 14. lipca 1910. l. 41.123.

5. **Józef Sliwiński**, słuchacz filozofii i aplikant, opuścił zakład z końcem roku szkolnego 1910/11.

6. **Franciszek Witkowski**, egzaminowany zastępca nauczyciela, przeniesiony na posadę c. k. rzeczywistego nauczyciela w c. k. II. gimnazjum w Rzeszowie mocą rozp. c. k. Rady szkolnej kraj. z dnia 22. czerwca 1910. l. 25.062.

Urlop i zmniejszenie liczby godzin tygodniowych otrzymali:

1. **Emil Bernhardt**, c. k. profesor w VII. randze, otrzymał na rok 1910/11. zniżenie obowiązkowej liczby godzin tygodniowej nauki do 14 godzin na mocy rozp. c. k. Rady szkol. kraj. z dnia 14. lipca 1910. l. 38.815.

2. **Zdzisław Fialka**, c. k. profesor w VII. randze, otrzymał w I. półroczu urlop od dnia 3. listopada 1910. do końca stycznia 1911. celem poratowania zdrowia (rozp. c. k. Rady szkol. kraj. z dnia 4. listopada 1910. l. 64.475). Na II. półroczu uzyskał przedłużenie urlopu do końca roku szkolnego 1910/11. (rozp. c. k. Rady szkol. kraj. z dnia 10. lutego 1911. l. 1.991).

3. **Władysław Gubrynowicz**, c. k. profesor, był na urlopie powołany rozp. prez. c. k. Rady szkol. kraj. z dnia 2. października 1909. l. 234. do służby w c. k. Ministerstwie W. i O.

4. Dr. **Józef Markowski**, egz. zast. nauczyciela, docent Uniwersytetu, otrzymał zmniejszenie liczby godzin tygodniowych mocą rozp. c. k. Min. Wyzn. i Ośw. z dnia 13. lutego 1908. l. 63.

5. **Bolesław Orłowski**, zast. nauczyciela, otrzymał urlop w celach naukowych na rok szkolny 1910/11. rozporządzeniem c. k. Rady szkol. kraj. z dnia 14. maja 1910. l. 26.717.

6. Dr. **Witold Schreiber**, c. k. profesor w VIII. randze, otrzymał na rok szkolny 1910/11. zniżenie obowiązkowych godzin nauki do 12 godzin tygodniowo na podstawie rozp. c. k. Rady szkol. kraj. z dnia 30. sierpnia 1910. l. 41.900.

7. Ks. Dr. **Stefan Szydelski**, c. k. profesor, otrzymał na rok szk. 1910/11. zniżkę godzin do 16 tygodniowo (rozp. c. k. Rady szkol. kraj. z dnia 30. sierpnia 1910. l. 44.955.

8. Dr. **Karol Zagajewski**, dr. filozofii, c. k. profesor, otrzymał urlop na rok szkolny 1910/11. mocą rozporządzenia c. k. Rady szkol. kraj. z dnia 30. sierpnia 1910. l. 34.080.

B) Stan grona nauczycielskiego przy końcu roku szkolnego 1910/11.

a) Nauczyciele przedmiotów obowiązkowych:

1. **Michał Rembacz**, c. k. radca Rządu, kawaler orderu Franciszka Józefa, dyrektor w VI. randze.

2. Ks. **Michał Baściak**, zast. naucz., uczył religii obrz. rzym.-kat. w kl. I. a, I. b, IV. b, V. b, VI. b, VII. b, — razem 12 godzin tygodniowo.

3. **Franciszek Berger**, c. k. profesor, uczył matematyki w kl. V. a; geometrii wykresłej w kl. V. a, V. b, VI. a, VI. b, — razem 16 godzin tygodniowo.

4. **Emil Bernhardt**, c. k. profesor w VII. randze, zawiadowca gabinetu rysunków odręcznych, uczył rysunków odręcznych w kl. III. a, IV. a, V. a, VI. a, VII. a, — razem 14 godzin tygodniowo.

5. **Jakób Bylczyński**, zastępca nauczyciela, gospodarz kl. II. b, uczył języka polskiego w kl. II. a, II. b, IV. a, IV. b; geografii w kl. IV. b; historii powszechnej w kl. II. b, IV. b, — razem 20 godzin tygodniowo.

6. **Kazimierz Ciesielski**, Dr. filozofii, c. k. profesor, zawiadowca gabinetu chemii, uczył matematyki w kl. III. b; chemii w kl. IV. a, IV. b, V. a, V. b, VI. a, VI. b; prowadził ćwiczenia w laboratorium chemicznym z uczniami kl. V. a, V. b, VI. a, VI. b, — razem 21 godzin tygodniowo.

7. **Mieczysław Daszyński**, zastępca nauczyciela, gospodarz kl. III. a, uczył matematyki w kl. I. b, II. b, III. a; geometrii wykresłej w kl. II. a, II. b, III. a, III. b, IV. a, IV. b, — razem 21 godzin tygodniowo.

8. **Zdzisław Fialka**, c. k. profesor w VII. randze, zawiadowca gabinetu fizyki, uczył do dnia 3. listopada 1910. matematyki w kl. IV. a, IV. b, V. b; fizyki w kl. VII. a, VII. b, — razem 20 godzin tygodniowo (następnie był na urlopie).

9. **Józef Grünberg**, c. k. profesor w VII. randze, gospodarz kl. IV. a, zawiadowca gabinetu geograficznego, uczył geografii w kl. I. a, I. b, II. b, IV. a, VI. a, VI. b; historii powszechnej w kl. IV. a, VI. a, VI. b, — razem 16 godzin tygodniowo.

10. **Władysław Gubrynowicz**, c. k. profesor, był na urlopie.

11. **Alfred Hodbod**, egzam. zastępca nauczyciela, uczył języka niemieckiego w kl. II. a, II. b, IV. a, — razem 16 godzin tygodniowo.

12. **Karol Hornung**, Dr. med., c. k. rzecz. nauczyciel gimnastyki w kl. I.—VII.

13. **Wincenty Kubik**, c. k. profesor w VIII. randze, gospodarz kl. III. b; uczył języka polskiego w kl. III. a, III. b, V. a, VI. b; historii powszechnej w kl. III. b, — razem 15 godzin tygodniowo.

14. Ks. **Teodozy Leżohubski**, c. k. profesor w II. szkole realnej we Lwowie, uczył religii obrz. gr.-kat. w kl. I. b, II. b, III. b, IV. b, V. b, VI. b, i VII. b, — razem 10 godzin tygodniowo.

15. **Zygmunt Łuszczynski**, c. k. profesor w VIII. randze, zawiadowca gabinetu rysunków odręcznych, uczył rysunków odręcznych w kl. I. b, II. b, IV. b, V. b, VI. b, VII. b, — razem 18 godzin tyg.

16. **Józef Markowski**, Dr. med., egzam. zastępca nauczyciela, docent Uniwersytetu, gospodarz kl. II. a; uczył matematyki w kl. II. a; historii naturalnej w kl. I. a, II. a, V. a, V. b, — razem 12 godzin tygodniowo.

17. **Julian Mazurek**, c. k. profesor, zawiadowca biblioteki nauczycielskiej, gospodarz kl. VII. a; uczył geografii w kl. II. a, III. a, III. b; historii powszechnej w kl. VII. a, VII. b, — razem 16 godzin tygodniowo.

18. **Franciszek Nowicki**, c. k. profesor, gospodarz kl. VII. b; uczył języka polskiego w kl. V. b, VI. a, VII. a, VII. b, — razem 15 godzin tygodniowo.

19. **Bolesław Orłowski**, zastępca nauczyciela, był na urlopie.

20. **Gerard Pola**, egzam. zastępca nauczyciela, gospodarz klasy I. b; uczył języka niemieckiego w kl. I. b, III. a, III. b, — razem 16 godzin tygodniowo.

21. **Jan Schaden**, c. k. profesor, zawiadowca gabinetu geometrii wykresłej, gospodarz kl. VI. b; uczył matematyki w kl. VI. a, VI. b, VII. b; geometrii wykresłej w kl. VII. a, VII. b, — razem 22 godzin tygodniowo.

22. **Ludwik Schneider**, Dr. filozofii, c. k. profesor, gospodarz kl. IV. b; uczył języka niemieckiego w kl. I. a, IV. b, VI. b, VII. b, — razem 16 godzin tygodniowo.

23. **Witołd Schreiber**, Dr. filozofii, c. k. profesor w VIII. randze, zawiadowca gabinetu historii naturalnej; uczył historii naturalnej w kl. I. b, II. b, VI. a, VI. b, VII. a, VII. b, — razem 12 godzin tygodniowo.

24. **Wojciech Smolicki**, c. k. rzeczywisty nauczyciel, gospodarz kl. V. b; uczył języka niemieckiego od II. półrocza w kl. V. a, V. b, VI. a, VII. a; kaligrafii w kl. I. a, I. b, — razem 18 godzin tyg.

25. **Jan Szarota**, c. k. rzeczywisty nauczyciel, zawiadowca czapopism, gospodarz kl. VI. a; uczył języka francuskiego w kl. III. b, IV. b, V. b, VII. b, — razem 16 godzin tygodniowo.

26. Ks. **Stefan Szydelski**, Dr. św. Teologii, c. k. profesor; uczył religii obrz. rzym.-kat. w kl. II. a, II. b, III. a, III. b, IV. a, V. a, VI. a, VII. a, — razem 16 godzin tygodniowo.

27. **Zygmunt Taubes**, Dr. filozofii, pomocniczy nauczyciel; uczył religii możeszowej w kl. I.—VII., — razem 14 godzin tygodniowo.

28. **Zdzisław Thullie**, Dr. filozofii, c. k. profesor, zawiadowca gabinetu fizyki; uczył do dnia 3. listopada 1910. matematyki w kl.

I. a; fizyki w kl. III. a, III. b, IV. a, IV. b, VI. a, VI. b, — razem 21 godzin tygodniowo. Następnie od dnia 3. listopada 1910. uczył fizyki w kl. IV. a, IV. b, VI. a, VI. b, VII. a, VII. b, — razem 20 godzin tygodniowo.

29. **Wilhelm Tyszkowski**, egzaminowany zastępca nauczyciela; uczył rysunków odręcznych w kl. I. a, II. a, III. b, — razem 12 godzin tygodniowo.

30. **Franciszek Ulkowski**, egzaminowany zastępca nauczyciela, gospodarz kl. I. a; uczył od 3. listopada 1910. matematyki w kl. I a, IV. a, IV. b, V. b; fizyki w kl. III. a, III. b, — razem 21 godzin tygodniowo.

31. **Tadeusz Urbański**, egzaminowany zastępca nauczyciela, zawiadowca czytelnicy uczniów, gospodarz kl. V. a; uczył języka polskiego w kl. I. a, I. b; geografii w kl. V. a, V. b; historii powszechnej w kl. I. a, I. b, III. a, V. a, V. b, — razem 20 godzin tygodniowo.

32. **Stanisław Węcowski**, Dr. filozofii, c. k. profesor; uczył języka francuskiego w kl. III. a, IV. a, V. a, VI. b, VII. a, — razem 16 godzin tygodniowo.

33. **Karol Zagajewski**, Dr. filozofii, c. k. profesor, był na urlopie.

b) Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych:

1. **Kazimierz Ciesielski**, (jak wyżej), prowadził ćwiczenia praktyczne w chemicznym laboratorium w kl. V. a, V. b, VI. a, VI. b, — razem 4 godzin tygodniowo.

2. **Michał Paczowski**, Dr. filozofii, c. k. profesor I. gimnazjum we Lwowie; uczył języka ruskiego w 2 oddziałach — 4 godziny tygodniowo.

3. **Stanisław Węcowski**, (jak wyżej), uczył języka angielskiego 4 godziny tygodniowo.

4. **Józef Wiśmierski**, profesor c. k. VII. gimnazjum; uczył stenografii w 2 oddziałach 4 godziny tygodniowo.

5. **Antoni Wójcikiewicz**, dyrygent chóru w kościele OO. Dominikanów; uczył śpiewu w 2 oddziałach — 4 godziny tygodniowo.

c) Asystenci:

1. **Karol Rutkowski**, do rysunków odręcznych, pracował 20 godzin tygodniowo. Miał urlop w lutym 1911.

2. **Zygmunt Piechorski**, do rysunków geometrycznych, pracował 20 godzin tygodniowo. Miał urlop do końca października 1910.

3. **Wilhelm Tyszkowski**, do rysunków odręcznych, pracował 12 godzin tygodniowo; nadto w kl. I. a, II. a, III. b, uczył samostannie rysunków odręcznych 12 godzin tygodniowo.

d) Aplikanci:

1. **Chaim Hirschberg**, egzaminowany kandydat stanu nauczycielskiego, hospitował 12 godzin na tydzień lekcyje geometryi wykreślnej w kl. V.—VII. u prof. Schadena i prof. Bergera za zezwoleniem c. k. Rady szkol. kraj. z dnia 29. grudnia 1909. l. 71.539.

2. **Władysław Łopiński**, słuchacz filozofii, hospitował za zezwoleniem c. k. Rady szkol. kraj. z dnia 31. stycznia 1911. l. 1.206, lekcyje matematyki w kl. V. a, u prof. Bergera i lekcyje fizyki w kl. IV. b, u prof. Dra Thulliego — razem 5 godzin tygodniowo.

II.

PLAN NAUKOWY

galicyjskich szkół realnych.

Wprowadzony za zezwoleniem c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty z dnia 6. lipca 1909. L. 24.339.

Klasa I.

Religia (2 godziny tygodniowo). Katechizm z odpowiedniami objaśnieniami liturgicznymi.

Język polski (3 godziny tygodniowo). Czytanie wzorów według wypisów. — Deklamacya: Należyte wygłaszenie z pamięci wzorowych utworów poetycznych, niekiedy ustępów prozaicznych. — Gramatyka: Elementarna nauka o zdaniu pojedynczem i o składni zgody; najważniejsze zdania poboczne; poznanie ważniejszych znaków pisarskich. Deklinacya imion. — Wypracowania piśmienne: cztery na miesiąc, a mianowicie: w pierwszym półroczu wyłącznie dyktaty, ułożone systematycznie, a obejmujące ważniejsze zasady i prawidła pisowni; w drugim półroczu naprzemian dwa dyktaty i wypracowania stylistyczne szkolne, i domowe.

Język niemiecki (6 godzin tygodniowo). Czytanie; uczenie się na pamięć słów, zwrotów i całych ustępów; zdawanie sprawy z treści czytanych ustępów na podstawie stosownych pytań; retrowersya; rozmówki. Znajomość odmian regularnych i zasad składni: ćwiczenia ortograficzne. — Co tydzień zadanie szkolne. Tematy: dyktaty, ćwiczenia ortograficzne, zastosowane do potrzeby praktycznej, pisanie z pamięci ustępów memorowanych, retrowersye.

Geografia (2 godziny tygodniowo). Zasadnicze pojęcia geograficzne traktowane w sposób poglądowy zrazu na podstawie stosunków miejscowych, a następnie w stałym związku z bieżącym materiałem nauki. Położenie słońca w stosunku do budynku szkolnego i mieszkalnego w rozmaitych porach dnia i roku (przy końcu roku szkolnego ujęcie poszczególnych spostrzeżeń w obraz

uzmysławiający śrubową drogę słońca). Następnie oryentowanie się w rzeczywistej okolicy i na karcie. Pierwsze zaznajomienie się z siatką globusa. Opisanie i wyjaśnienie sprawy oświetlenia i ogrzania kraju ojczyzstego w ciągu jednego roku, o ile te zjawiska bezpośrednio zależą od długości dnia i wysokości słońca. Główne formy ładu i wód, ich rozdział na ziemi i sposób przedstawienia. Położenie najważniejszych państw i miast z ciągiem ćwiczeniem i zaprawianiem w czytaniu mapy. — Próby rysowania najprostszyc przedmiotów geograficznych.

Historia (2 godziny tygodniowo). Najważniejsze podania, osoby i zdarzenia z dziejów kraju rodzinnego.

Matematyka (3 godziny tygodniowo). **Rachowanie**: Cztery główne działania rachunkowe na liczbach całkowitych mianowanych i niemianowanych w zakresie liczb ograniczonym, który stopniowo tylko się rozszerza. Rzymskie znaki liczbowe. Monety, miary i wagi krajowe. Liczby dziesiętne, uważane zrazu według układu pozycyjnego, następnie jako ułamki dziesiętne w połączeniu z ćwiczeniami przygotowawczymi do rachowania uławkami. (Ułamki pospolite, których mianowniki składają się z niewielu małych czynników pierwszych i które należy traktować na konkretnych przykładach poglądowych bez prawideł „działania na uławkach“, lecz jako szczególne rodzaje liczb mianowanych). — **Geometria**: Początki nauki o prostych kątach geometrycznych, mianowicie o sześciacie i kuli na podstawie poglądu. Ćwiczenia w używaniu cyrkla, lineatu (przykładnicy), trójkąta (węgielnicy), podziałki, przenośnika. Pomiar i rysowanie przedmiotów z otoczenia, Poznanie własności najprostszyc konkretnyc utworów przestrzennyc (kąt 90° , 60° , trójkąty równoramienne, prostokątne, równoboczne i t. p.), tudzież związków pomiędzy niemi, równoległość i prostopadłość prostyc i płaszczyzn na konkretnyc formach powierzchni i brył. Powierzchnia kwadratu, prostokąta, objętość sześcianu, słupa (prostopadłościanu) jako zastosowanie układu metrycznego.

Historia naturalna (2 godziny tygodniowo). Przez pierwszyc 6 miesięcy roku szkolnego: świat zwierzęcy, mianowicie opis typowyc gatunków ssaków i ptaków z uwzględnieniem tych biologicznych stosunków, które można przyjąć jako stanowczo stwierdzone. — Przez ostatnie 4 miesiące roku szkolnego: świat roślinny, mianowicie opis roślin nasiennyc (jawnokwiatowyc), o prostej budowie, jako wstęp do zrozumienia najwęższyc zasadniczyc pojęć morfologicznych z uwzględnieniem najprostszyc stosunków biologicznych.

Rysunki odręczne (4 godziny tygodniowo). Płaskie i łatwe motywy ornamentalne (z epok dawniejszyc i epoki najnowszej), oparte na zasadniczyc kształtach geometrycznych. Stylizowane kształty wzięte z natury. Przedmioty z otoczenia w zarysie rzutowym i kształty płaskie z dziedziny przyrody.

Kaligrafia (2 godziny tygodniowo). Pismo zwykłe łacińskie i niemieckie, pismo rondowe i igielkowe.
Gimnastyka. Plan nauki ukaze się osobno.

Klasa II.

- Religia** (2 godziny tygodniowo). Jak w klasie I.
- Język polski** (4 godziny tygodniowo). Czytanie wzorów według wypisów jak w klasie I. — Deklamacja jak w klasie I. — Gramatyka: Elementarna nauka o zdaniu złożonym. Powtórzenie deklinacji imion, odmiana słów. Nauka pisowni i interpunkcji uzupełniona i rozszerzona. Ćwiczenia ortograficzne jak w klasie I. — Wypracowania piśmienne: trzy na miesiąc, na przemian dyktat, zadanie szkolne i domowe.
- Język niemiecki** (6 godzin tygodniowo). Zdawanie sprawy z treści czytanych ustępów na podstawie stosownych pytań; retrowersya; dłuższe rozmówki; uczenie się na pamięć słów, zwrotów i całych ustępów. Powtórzenie odmiany regularnej; poznanie najważniejszych wyjątków. — Co tydzień wypracowanie piśmienne (z tych co miesiąc jedno domowe). Tematy jak w klasie I.
- Geografia** (2 godziny tygodniowo). Przeniesienie obrazu śrubowej drogi słońca uzyskanego na horyzoncie ojczyzynom na horyzonty w innych szerokościach (przyczem należy zaczynać od stosownego opisu krajobrazu); stąd kulistość i wielkość ziemi. Pogłębienie nauki o globusie. Azya i Afryka: ich położenie i granice, oro- i hydrografia, topografia i klimat. W zależności od gleby i klimatu: roślinność, płody kraju i zatrudnienie ludów omawiać i wytłumaczyć należy tylko na kilku przykładach, przystępnych i zupełnie zrozumiałych. — Europa: Pogląd na jej granice, rzeźbę gleby i wody. Kraje Europy południowej i Wielka Brytania według zasad wskazanych przy Azji i Afryce. Rysowanie prostych szkiców map (tylko dla ćwiczenia).
- Historia** (2 godziny tygodniowo). Najważniejsze osoby i zdarzenia z dziejów monarchii austriacko-węgierskiej aż do pokoju westfalskiego z uwzględnieniem dziejów powszechnych.
- Matematyka** (5 godzin tygodniowo razem dla rachunków, geometryi i rysunków geometrycznych). **Rachowanie:** Miara (podzielnik) i wielokrotność; poznanie czynników pierwszych w stopniowo rozszerzającym się zakresie liczb. Uogólniające prawidła rachowania ułamkami; zamiana ułamków pospolitych na dziesiętne i na odwrot. Wielkości wprost i odwrotnie proporcjonalne w rachunku zapomocą wnioskowania (jako najprostsza sposobność wprowadzenia funkcji do zakresu myślenia). Ustawiczne ćwiczenia w rachowaniu mianowanymi liczbami dziesiętnymi z powolnym rozszerzaniem zakresu. Najprostsze przykłady z rachunku procentu prostego. — **Geometrya:** Nauka pogładowa o symetrii utworów bryłowych i płaskich.

Poznanie elementów wystarczających do określenia figury płaskiej za pomocą konstrukcji (zamiast dowodów przystawiania). Różne zastosowanie przy pomiarach w sali szkolnej, według możliwości także w polu. Trójkąty, czworoboki, wieloboki (w szczególności umiarowe); koła. Należące do nich graniastosłupy proste, ostrosłupy, walce i stożki. Kula, stosownie do potrzeb jednocześnie udzielanej nauki geografii. Zmienność utworów (zmiany ich kształtu i wielkości przy zmianie elementów określających). — Rysunki geometryczne: (2 godziny tygodniowo tuż po sobie). Dalszy ciąg ćwiczeń w używaniu przyborów rysunkowych. Zadania konstrukcyjne w związku z nauką geometrii, zastosowane także do rysowania łatwych ornamentów geometrycznych.

Historia naturalna (2 godziny tygodniowo). Przez pierwszych 6 miesięcy roku szkolnego: świat zwierzęcy, mianowicie opis typowych przedstawicieli jeszcze nie omawianych klas zwierząt kręgowych, dalej owadów i innych zwierząt bezkręgowych, jakoteż uwagi o sposobie ich życia. Rzut oka na podział świata zwierzęcego. Przez 4 ostatnie miesiące roku szkolnego: świat roślinny, mianowicie opis roślin nasiennych (jawnokwiatowych) o budowie mniej prostej i kilku zarodnikowych (skrytokwiatowych) z uwzględnieniem sposobu ich życia. Przejrzysty podział świata roślinnego.

Rysunki geometryczne (2 godziny tygodniowo) w połączeniu z rachunkami i z nauką o przestrzeni. Porównaj plan nauki matematyki.

Rysunki odręczne (4 godziny tygodniowo). Rysunek perspektywiczny z poglądu: Po krótkim objaśnieniu zjawisk perspektywicznych przystąpić należy bezzwłocznie do rysowania zasadniczych kształtów przestrzennych w odpowiednich grupach i rysowania najzwyklejszych kształtów z otoczenia; rysunek odpowiednich przedmiotów martwych i prostych przedmiotów z natury żywej pojedynczo lub w grupach. W miarę możliwości ciąg dalszy ćwiczeń z zakresu rysunku płaskiego.

Gimnastyka (2 godziny tygodniowo).

Klasa III.

Religia (2 godziny tygodniowo). Półrocze I. Liturgika. Półrocze II. Dzieje Starego Zakonu.

Język polski (3 godziny tygodniowo). Czytanie wzorów według wypisów. Czytanie, objaśnianie i zdawanie sprawy, jak w klasie I. i II. Krótkie wiadomości o życiu i pismach cenniejszych pisarzy, z których dzieł wyjątki właśnie się czyta. Deklamacja jak w klasie I. — Gramatyka: Przysłówki, spójniki, przyimki. Składnia rządu. Prawidła pisowni. — Wypracowania piśmienne: dwa na miesiąc, naprzemian szkolne i domowe.

Język niemiecki (5 godzin tygodniowo). Swobodniejsza reprodukcja czytanych ustępów prozaicznych i poetycznych; uwzględnianie wyrażen i zwrotów podobną myśl wyrażających (synonimów); uczenie się na pamięć. — Systematyczna gramatyka w zakresie nauki o formach i składni rzędu. — Miesięcznie trzy zadania (2 szkolne, 1 domowe). — Tematy: retrowersye, reprodukcye ustępów w szkole czytanych, streszczenia.

Język francuski (4 godziny tygodniowo). Nauka czytania; memorowanie słówek, zwrotów i zdań; retrowersya i rozmówki. — Najważniejsze prawidła odmian regularnych (rodzajnika, rzeczownika, przymiotnika, zaimka). Słowa posiłkowe; główne zasady konjugacyi regularnej; tworzenie najważniejszych czasów złożonych. — W I. półroczu co tydzień krótki dyktat w ścisłym związku z wziętymi ustępami. W II. półroczu co 4 tygodnie dwa dyktaty i jedno wypracowanie szkolne. Tematy do dyktatów jak w I. półroczu; do zadań szkolnych: pisanie z pamięci memorowanych ustępów, retrowersye.

Geografia (2 godziny tygodniowo). Kraje Europy nieomówione w klasie II. (z wyłączeniem monarchii austriacko-węgierskiej), Ameryka i Australia według tych samych zasad, co w klasie II., mianowicie także co do wyjaśnienia stosunków klimatycznych. Powtórzenie i uzupełnienie wiadomości z geografii astronomicznej ze względu na działy nauki fizyki przeznaczone dla tej klasy. Szkicowanie map, jak w klasie II.

Historya (2 godziny tygodniowo). Półrocze I.: Dzieje nowożytne monarchii austriacko-węgierskiej od pokoju westfalskiego aż do doby obecnej z uwzględnieniem dziejów powszechnych. Półrocze II.: Podania o bogach i bohaterach z historyi Greków i Rzymian.

Matematyka (5 godzin tygodniowo dla arytmetyki, geometryi i rysunków geometrycznych). Początki arytmetyki ogólnej jako zakończenie dotychczasowej nauki rachowania; wyrażanie prawideł rachowania słowami i literami, najprostsze przekształcenia, ćwiczenia w podstawianiu (częste sprawdzanie rachunku algebraicznego przez podstawianie liczb szczególnych w zagadnieniu i wyniku). Liczby ujemne w zastosowaniu najprostszem i niewyszukanem (podziałka termometryczna i skala wysokości, podziałka do mierzenia stanu wód, oś liczbowa). Związki między powierzchniami (porównania, najprostsze przemiany, formułki pomiaru), objętość graniastosłupów prostych i odpowiednich walców. Pomiarzy i porównania na przedmiotach w sali i ogrodzie szkolnym, a także w miarę możności w polu. Twierdzenie Pitagorasa z licznymi przykładami poglądowymi i zastosowaniem na utworach płaskich i najprostszych przestrzennych (n. p. przekątnia sześciianu, wysokość prostych ostrosłupów o podstawie kwadratowej). Ostrosłup (stożek), kula; powierzchnia i objętość tych ciał (przy kuli bez uzasadnienia formuły).

Wielostronne połączenie nauki arytmetyki i geometryi. Graficzne przedstawienie czterech działań rachunkowych na odcinkach: wyrażeń $(a+b)^2$, $(a-b)^2$, $(a+b)(a-b)$, $(a+b)^3$ i t. d. na prostokątach, sześciianach. Wyciąganie pierwiastka kwadratowego i sześciennego w związku z obliczeniami z planimetrii i stereometrii. Działania skrócone. Ocenianie stopnia dokładności, do którego można dążyć i który można osiągnąć na podstawie rzeczywistego pomiaru elementów określających. Przybliżone oszacowanie wielkości wyniku. Następnie sprawdzenie wyników oszacowania i obliczenia przez pomiar i odważenie obliczonych modeli brył i powierzchni. Dalsze przysposobienie uczniów do pojmowania funkcji: zmienność długości, powierzchni, objętości (zapomocą bezpośredniej nauki pogłądowej i rysunku w podziałce zmniejszonej), figur i utworów przestrzennych, których podobieństwo poznano, zależnie od pierwszej, drugiej i trzeciej potęgi, drugiego i trzeciego pierwiastka elementów określających. Najprostsze równania, o ile nastęrcza się do nich sposobność przy obliczeniach z planimetrii i stereometrii w tej klasie.

Fizyka (3 godziny tygodniowo). Wstęp: Rozciągłość. Stany skupienia. Ciężar, ciężar właściwy. Ciśnienie powietrza. — Ciepło: Wrażenie ciepła. Temperatura. Zmiana objętości pod wpływem ciepła. Termometr. Ilość ciepła, ciepło właściwe. Zmiana stanów skupienia. Prężność par. Zasada maszyny parowej. Źródła ciepła. Przewodzenie ciepła, promieniowanie ciepła. — Magnetyzm: Magnesy naturalne i sztuczne, igła magnetyczna. Działanie wzajemne dwu biegunów magnetycznych. Magnetyzowanie przez rozdział, przez pocieranie. Magnetyzm ziemi. Pojęcie zboczenia i nachylenia z powtórzeniem odpowiednich wiadomości zasadniczych z astronomii. Busola. — Elektryczność: Elektryzowanie przez tarcie, przez udzielanie, przewodzenie elektryczności. Elektroskopy. Siedziba elektryczności. Działanie kończyn. Elektryzowanie przez rozdział. Maszyna do wytwarzania elektryczności. Kondensatory. Burza, gromochron. Najzwyklejsze ogniwa galwaniczne. Prąd elektryczny. Wytwarzanie ciepła i światła przez prąd. Elektroliza (rozkład wody i galwanoplastyka). Działania magnetyczne prądu, telegraf. Zasadnicze doświadczenia z zakresu indukcji elektrycznej. Telefon i mikrofon. — Głos: Powstawanie głosu. Rozchodzenie się głosu. Dźwięki i szmery. Siła głosu i wysokość tonu. Struny, widełki stroikowe, piszczałki. Odbicie. Odbrzmiwanie i współbrzmienie. Odbieranie wrażeń słuchowych. — Światło: Źródła światła. Prostolinijne rozchodzenie się światła, cień, fazy księżyca, zaćmienia, ciemnia. Natężenie oświetlenia. Prawo odbicia. Obrazy w zwierciadłach płaskich i kulistych. Załamanie (jakościowo), przechodzenie światła przez płyty, graniastosłupy i soczewki. Obrazy w soczewkach. Oko, akomodacja, okulary, kął widze-

nia, lupa. Rozszczepienie światła, tęcza. — Zjawiska niebieskie (przez cały rok szkolny): Wstępne orientowanie się na niebie gwiazdzistem, fazy i bieg księżyca, ruch słońca ze względu na system gwiazd stałych.

Rysunki geometryczne (2 godziny tygodniowo) w połączeniu z arytmetyką i geometryą. Porównaj plan nauki matematyki.

Rysunki odręczne (4 godziny tygodniowo). Dalszy ciąg rysunku z przedmiotów otoczenia (także przedmiotów technicznych i artystycznego przemysłu), jako też odpowiednich kształtów z natury (roślin i martwej natury wszelkiego rodzaju).

Gimnastyka (2 godziny tygodniowo).

Klasa IV.

Religia (2 godziny tygodniowo). Dzieje Nowego Zakonu.

Język polski (3 godziny tygodniowo). Czytanie wzorów jak w klasie III. Uwzględnienie listów i innych zwykleszych pism praktycznych. Najważniejsze wiadomości o głównych rodzajach poezji i prozy w związku z lekturą. Deklamacja jak w klasie I. — Gramatyka: Składnia w obrębie czasownika. Systematyczna nauka o zdaniach złożonych i okresach. Powtórzenie całego materiału gramatycznego w ogólniejszych zarysach. — Ćwiczenia piśmienne jak w klasie III.

Język niemiecki (4 godziny tygodniowo). Reprodukcyja jak w klasie III.; uczenie się na pamięć. Systematyczna gramatyka w zakresie nauki o zdaniu i uzupełnienie składni rządu. — Miesięcznie trzy zadania (2 szkolne, 1 domowe). — Tematy: retrowersye, reprodukcyje, opowiadania, opisy, listy.

Język francuski (3 godziny tygodniowo). Zdawanie sprawy z treści czytanych ustępów na podstawie stosownych pytań; retrowersye; dłuższe rozmówki; memorowanie słówek, zwrotów i całych ustępów. — Powtórzenie i uzupełnienie odmian regularnych (przymiotnika, liczebnika, zaimka); nauka o przysłówku i przyimku, najzwyklesze czasowniki nieregularne. — Co 4 tygodnie jeden dyktat, jedno zadanie szkolne i jedno domowe. Tematy do wypracowań jak w klasie III., przy cokolwiek zwiększonych wymaganiach.

Geografia (2 godziny tygodniowo). Geografia austriacko-węgierskiej monarchii pod względem fizycznym i politycznym bez osobnego traktowania statystyki, jednak z dokładniejszym uwzględnieniem płodów poszczególnych krajów, oraz zatrudnienia, handlu i kultury każdego narodu. Szkicowanie map, jak w kl. II.

Historia (2 godziny tygodniowo), Dzieje starożytne, głównie Greków i Rzymian, ze szczególnem uwydatnieniem momentów z historyi kultury i z ciągłym uwzględnianiem geografii.

Matematyka (4 godziny tygodniowo). Arytmetyka ogólna: Wyjaśnienie prawideł działań, tudzież ich związku, ćwiczenie

się w nich zapomocą przekształcań, a zwłaszcza przez rozwiązywanie równań i ich sprawdzanie przez podstawianie (liczbowych i algebraicznych) wyników w równania początkowe. Dla ćwiczenia w myśleniu funkcjami wskazanie zmienności wyników przy zmianie elementów rachunku. Pogłębienie zrozumienia dziesiętkowego układu liczb i bardzo łatwe ćwiczenia w innych układach. Miara, wielokrotność, ułamki; równania stopnia pierwszego o jednej lub kilku niewiadomych; stosunki, proporcje; czyste równania stopnia drugiego, o ile ich potrzeba w nauce planimetrii. Graficzne przedstawienie funkcji liniowej i jej zastosowanie przy rozwiązywaniu równań stopnia pierwszego. — **Planimetria:** (aż do przystawiania i zastosowania twierdzeń o przystawaniu). Powtórzenie i pogłębienie poprzedniego materiału wraz z wyjaśnieniem na charakterystycznych przykładach sposobu definiowania i dowodzenia metodą Euklidesa; ugrupowanie reszty materiału o ile możliwości w formie zadań. Rozwiązywanie zadań konstrukcyjnych według różnych metod ogólniejszych (także zapomocą konstrukcji wyrażeń algebraicznych) z wykluczeniem wszystkich zadań, które dają się rozwiązać tylko przy pomocy szczególnych forteli. Zadania rachunkowe w naturalnym związku z resztą materiału nauki.

Historia naturalna (3 godziny tygodniowo). Mineralogia, zob. plan nauki chemii.

Fizyka (2 godziny tygodniowo). **Równowaga i ruch:** Pomiar sił za pomocą ciężarów i przedstawianie ich na odcinkach. Dźwignia, waga, kołowrót, krążek, płaszczyzna pochyła (zjawiska równowagi, składanie i rozkładanie sił). Punkt ciężkości. Rodzaje równowagi. Ruch jednostajny. Wolne spadanie. Pionowy rzut w górę. Składanie i rozkładanie ruchów. Graficzne traktowanie rzutu poziomego i ukośnego. Ruch po płaszczyźnie pochyłej. Tarcie. Prawa ruchu wahadłowego. Siła odśrodkowa. Najważniejsze zjawiska przy zderzeniu się ciał sprężystych i niesprężystych. Pojęcie energii, przemiana energii mechanicznej w ciepło. Zebranie i powtórzenie nauki o zjawiskach niebieskich i ich wyjaśnienie na podstawie systemu Kopernika. — **Ciecze:** Własności. Rozchodzenie się ciśnienia. Poziom. Ciśnienie hydrostatyczne. Naczynia połączone (zjawiska włoskowatości). Zasady Archimedes'a. Najprostsze przypadki wyznaczenia ciężaru właściwego na podstawie pędu do góry. Pływanie ciał, areometr podziałkowy. — **Gazy:** Własności. Barometr, manometr. Prawo Mariotte'a. Pompy wodne i pneumatyczne. Lewar. Balon.

Chemia (3 godziny tygodniowo). Chemia i mineralogia. Punktem wyjścia dla rozpatrywania zjawisk chemicznych ma być obserwacja powietrza i ważniejszych minerałów. Wprowadzanie w świat zjawisk chemicznych opierać się ma na doświadczeniach możliwie najprostszych, co utoruje zwolna drogę do zro-

zumienia prawidłowości przebiegu tych zjawisk w zakresie, odpowiadającym zdolności pojmowania na tym stopniu nauki. Traktowanie wybranych pierwiastków i ich najważniejszych związków, jako też pospolitszych minerałów i skał, bez zwracania szczególnej uwagi na systematykę. Z chemii organicznej tylko materyał najniezbędniejszy; a więc przy nauce o oleju skalnym omówi się kilka węglowodorów, poda się kilka przykładów alkoholi, kwasów, węglowodanów, połączeń cyanowych i pochodnych benzolu; najważniejsze wiadomości o ciałach białkowych.

Rysunki geometryczne (2 godziny tygodniowo). Kreślenie krzywych przecięć stożkowych na podstawie ich własności ogniskowych. Styczne wykreślone w danym punkcie krzywej i z punktu zewnątrz niej leżącego poprowadzone. Zależności położenia. Rysowanie z poglądu rzutu poziomego i pionowego prostych brył w położeniach szczególnych względem płaszczyzn rzutowych. Ustalenie geometryczne pojęć poziomego i pionowego rzutu punktu, linii itp. Wynajdywanie długości i nachylenia odcinków prostych, jakoteż rzeczywistej postaci figur prostokreślnych, leżących na płaszczyznach rzucających. Wykreślanie brył graniastych w położeniach otrzymanych wskutek obrotu. Rysowanie rzutów bocznych i ukośnych tych brył. Przekroje płaszczyznami rzucającymi, siatki brył graniastych, proste konstrukcje cieniów tych brył przy oświetleniu równoległym.

Rysunki odręczne (3 godziny tygodniowo). Rozszerzenie materyału naukowego z zakresu rysowania z natury w rozmaitych kierunkach, także co się tyczy przemysłu artystycznego, mianowicie na naczynia i inne przedmioty ustawiane pojedynczo, lub w grupach.

Gimnastyka (2 godziny tygodniowo).

Klasa V.

Religia (2 godziny tygodniowo). Półrocze I. Historyczny przegląd głównych źródeł katolickiej nauki wiary i moralności. Półrocze II. Dogmatyka katolicka.

Język polski (4 godziny tygodniowo). Czytanie celniejszych dzieł literatury polskiej wieku XVI. i XVII. w związku z lekturą w przekładach celniejszych a charakterystycznych ustępów z dzieł tych autorów klasycznych (greckich i rzymskich), którzy byli wzorami dla autorów polskich. — Obowiązkowa lektura domowa. — Deklamacya jak w klasie I. — Wypracowania stylistyczne: siedm na półrocze, naprzemian szkolne i domowe.

Język niemiecki (4 godziny tygodniowo). Gramatyka: Uzupełnianie i pogłębianie wiadomości gramatycznych przeważnie przy sposobności poprawiania wypracowań piśmiennych. Lektura: Przewagę ma proza opowiadająca i naukowa, która poczyna

zwolna obejmować także materiały innych przedmiotów nauki i dostarczać może podstawy do zajmującej konwersacji. Lektura poetyczna obejmuje łatwiejsze utwory epickie (balady) i nie-trudne liryczne. Lektura domowa obejmuje podania bohaterskie, opowiadania krótsze, opisy podróży, łatwiejsze komedye. Ćwiczenia w ustnym wyrażaniu myśli na podstawie lektury w każdej godzinie, nadto ćwiczenia na podstawie poglądu (obrazy, przyroda) i zdarzeń z życia codziennego według uporządkowanego planu. Poetyka i stylistyka przy sposobności lektury i na podstawie wiadomości pozyskanych w nauce języka ojczystego. — Wypracowania piśmienne: Co trzy tygodnie jedno, na przemian domowe i szkolne: reprodukcje czytanych utworów, opowiadania i opisy na podstawie własnych spostrzeżeń; tłumaczenie z języka ojczystego jako ćwiczenie w pokonywaniu trudności syntaktycznych.

Język francuski (3 godziny tygodniowo). Zdawanie sprawy z treści czytanych ustępów na stosowne pytania; dłuższe rozmówki; próby samodzielnej reprodukcji czytanych ustępów; memorowanie zwrotów, zdań i całych ustępów. Uzupełnienie nauki o odmianach. Czasowniki nieregularne, niezupełne i nieosobowe; spójniki. Składnia rządu; składnia w obrębie czasownika (tryby i czasy). — Co 4 tygodnie jedno zadanie szkolne i jedno domowe. Tematy jak w klasach poprzednich; krótkie swobodne opowiadania; przekłady z języka wykładowego na język francuski.

Geografia (1 godzina tygodniowo). Europa: Ogólny przegląd. Powtórzenie, uzupełnienie i pogłębienie geografii Europy południowej, Francji, Belgii, Holandii i Anglii z silniejszym uwypatnieniem przyczynowego związku wzajemnego zjawisk geograficznych (plastyka powierzchni i jej powstanie, bieg słońca i klimat; klimat, świat roślinny i zwierzęcy, rozwój kultury poszczególnych krajów i jego zależność od czynników geograficznych, formy gospodarcze i ich przyczyny, wymiana produktów i drogi komunikacyjne). Rzut oka na Australię i Amerykę.

Historia (3 godziny tygodniowo). Dzieje średniowieczne i nowożytnie aż do pokoju westfalskiego w ten sam sposób, co w klasie IV., ze szczególnem uwzględnieniem monarchii austriacko-węgierskiej.

Matematyka (4 godziny tygodniowo). **A r y t m e t y k a**: Potęgi i pierwiastki na łatwych przykładach. Równania stopnia drugiego o jednej niewiadomej, a bardzo łatwe o kilku niewiadomych. Najprostsze równania stopni wyższych, które dadzą się bez forteli sprowadzić do równań stopnia drugiego. Liczby niewymierne, urojone i zespolone, o ile prowadzi do nich rozwiązywanie owych równań. Graficzne przedstawienie funkcji stopnia drugiego i jej zastosowanie przy rozwiązywaniu równań stopnia drugiego. Logarytmy. — **Planimetria**: Ciąg dalszy i zakończenie mate-

ryału nauki klasy IV. — Stereometria: Własności główne naroża w ogólności, a w szczególności naroża trójścienne (naroże biegunowe). Właściwości, jako też obliczenie powierzchni i objętości graniastosłupów (walców), ostrosłupów (stożków), kuli, oraz płaszczyzn i brył, powstałych przez ich przecięcia. Twierdzenie Eulera, umiarowe wielościany.

Historia naturalna (2 godziny tygodniowo). Botanika. Półrocze I.: Krótki zarys anatomii i fizjologii roślin. Przegląd roślin zarodnikowych ze stanowiska ogólnej morfologii i historii rozwoju ze szczególnem uwzględnieniem tych roślin, które odgrywają ważną rolę w gospodarstwie przyrody i człowieka. Półrocze II.: Najważniejsze rodziny roślin nasiennych (jawnokwiatowych), oraz ich naturalne ugrupowanie na zasadzie stosunków morfologicznych, anatomicznych i biologicznych. Przy wyborze rodzin, mających stanowić przedmiot nauki, należy odpowiednio uwzględnić rośliny pożyteczne i szkodliwe.

Chemia (2 godziny tygodniowo). Chemia nieorganiczna. Na doświadczeniach i szczegółowszej obserwacji niemetalu i ich wybitniejszych związków oparte rozszerzenie i pogłębienie materiału naukowego z klasy IV., mianowicie co się tyczy znakowania chemicznego, praw zjawisk chemicznych z uwzględnieniem zasad chemii fizykalnej, o ile są zrozumiałe na tym stopniu nauki, tudzież co się tyczy rozwoju najważniejszych pojęć chemicznych, twierdzeń teoretycznych i twierdzeń, polegających na doświadczeniach, oraz hipotez i teorii, które służą jako objaśnienie tych twierdzeń (analiza chemiczna, synteza, wymiana składników, teoria atomistyczna ze względu na wyjaśnienie praw stechiometrycznych, wartościowość pierwiastków, zasada zachowania energii, zarys termochemii i teorii jonów, dysocjacja, reakcje odwracalne, zasadnicze pojęcia szybkości reakcji i równowagi chemicznej). Ogólna charakterystyka metali i związków, porównawcze omówienie metali i ich związków, tych mianowicie, które mają szczególnie doniosłe znaczenie teoretyczne lub praktyczne, na podstawie systemu peryodycznego pierwiastków.

Rysunki geometryczne (3 godziny tygodniowo). Systematyczne przerobienie podstawowych zagadnień geometrii wykreślnej o punktach, prostych i płaszczyznach przy użyciu rzutu poziomego i pionowego a przy sposobności także krzyżowego lub innych rzutów bocznych w ścisłym związku z nauką klasy IV. Zastosowanie owych zagadnień do rozwiązywania zadań złożonych w szczególności do wykreślania umiarowych graniastosłupów, ostrosłupów o danym kształcie i danem położeniu do wynajdywania płaskich przekrojów graniastosłupów i ostrosłupów lub innych wielościanów, wreszcie do wyszukiwania linii przenikania się dwu takich brył w najprostszych przypadkach.

Rysunki odręczne (3 godziny tygodniowo). Rysunek figuralny poparty objaśnieniami budowy głowy ludzkiej na podstawie czaszki i żywego modelu. Naukę przeprowadza się na doborowych wzorach mistrzów starych i nowoczesnych (uważając te wzory raczej jako środek poglądowy) i na głowach gipsowych. W sprzyjających warunkach także ćwiczenia w rysowaniu z modelu żywego (głowy i całej postaci ludzkiej). Obok tych ćwiczeń uprawia się w dalszym ciągu rysowanie i malowanie przedmiotów z otoczenia, oraz roślin i wypchanych zwierząt.

Gimnastyka (2 godziny tygodniowo).

Klasa VI.

Religia (2 godziny tygodniowo). Etyka katolicka.

Język polski (3 godziny tygodniowo). Lektura celniejszych dzieł literatury polskiej od początku XVIII. wieku do r. 1822. w związku z lekturą celniejszych a charakterystycznych ustępów z autorów klasycznych (greckich i rzymskich) we wzorowym przekładzie. Mickiewicz. Ćwiczenia w wykładzie ustnym. Obowiązkowa lektura domowa. Deklamacja jak w klasie I. — Wypracowania stylistyczne jak w klasie V.

Język niemiecki (3 godziny tygodniowo). Gramatyka jak w klasie V. Lektura. Proza ustępuje zwolna miejsca poezji; poetyczna lektura obejmuje łatwiejsze utwory liryczne i epickie poetów XVIII. i XIX. w.; łatwiejsze dramaty Lessinga, Goethego, Schillera, Grillparzera. Memorowanie. Obowiązkowa lektura domowa z tego samego zakresu, jaki obejmuje lektura szkolna. Ćwiczenia w ustnym wyrażaniu myśli, jak w klasie V. Poetyka i stylistyka, jak w klasie V. Podawanie wiadomości literackich w związku z lekturą, opowiadania z życia najwybitniejszych autorów. — Wypracowania piśmienne co miesiąc jedno, na przemian domowe i szkolne; tematy jak w klasie V., nadto tematy z historii powszechnej, streszczanie scen dramatycznych i całych aktów, charakterystyki osób.

Język francuski (3 godziny tygodniowo). Dokończenie nauki gramatycznej; zwroty imiesłowowe, zdania przysłówkowe. Czytanie większych ustępów z prozy powieściowej i opisowej; wzory poezji epickiej i lirycznej; krótkie szkice biograficzne tych autorów, z których dzieł wyjątki właśnie się czyta; ćwiczenia ustne. Nauki udziela się w języku francuskim. — Co 4 tygodnie jedno zadanie szkolne i jedno domowe. Tematy: swobodna reprodukcja przerabianych w szkole ustępów powieściowych; streszczanie ustępów większych; przerabianie poematów opisowych na prozę; listy; przekłady na język francuski w ścisłym zastosowaniu do pewnych prawideł składni, z zachowaniem zasady stopniowania, aż do przekładu dzieł oryginalnych.

Geografia (1 godzina tygodniowo). Europa północna, wschodnia i środkowa (z wyłączeniem Austro-Węgier) według tych samych zasad. Rzut oka na Afrykę i Azyę.

Historia (2 godziny tygodniowo). Dzieje nowożytne od pokoju westfalskiego w ten sam sposób, co w dwu klasach poprzedzających, ze szczególnem uwzględnieniem monarchii austriacko-węgierskiej.

Matematyka (4 godziny tygodniowo). **Arytmetyka**: Najprostsze równania logarytmowe i wykładnicze. Postępy arytmetyczne (pierwszego rzędu), postępy geometryczne i ich zastosowanie, zwłaszcza przy obliczaniu procentu składanego i rachunku rent. **Goniometria** i **trygonometria płaska i sferyczna**: Funkcje kątów, graficzne ich przedstawienie, zwłaszcza celem wpojenia ich właściwości i związków. Rozwiązywanie trójkątów. Powtórzenie twierdzeń i metod, znanych z nauki planimetrii i stereometrii, przy sposobności ich porównania z twierdzeniami i metodami trygonometrycznymi. Zasadnicze wiadomości z trygonometrii sferycznej z ograniczeniem do związków i formuł, które znajdą zastosowanie w dalszym materiale nauki (przy trójkącie ukośnokątnym właściwie do twierdzenia wstaw i dostaw). Wielostronne zastosowanie trygonometrii do zadań z zakresu miernictwa, w geografii, astronomii i t. d., przy czem uczniowie winni sami według możliwości oznaczać elementa określające zapomocą pomiarów (dokonywanych choćby tylko z grubszą).

Historia naturalna (2 godziny tygodniowo). **Zoologia**: Somatologia z uwzględnieniem najważniejszych faktów z zakresu fizjologii i higieny. Klasy zwierząt na tle form typowych ze stanowiska morfologiczno-anatomicznego, a w stosownych miejscach także ze stanowiska historii rozwoju z pominięciem wszystkich niepotrzebnych szczegółów systematyki zoologicznej.

Fizyka (4 godziny tygodniowo). **Wstęp**: Krótkie uwagi o zadaniu fizyki. **Rozciągłość**. — **Mechanika**: Wiadomości wstępne o ruchu. Ruch jednostajny i jednostajnie zmienny. Spadanie swobodne, opór środowiska. Prawo bezwładności, siła. Ciężar, statyczny i dynamiczny pomiar siły. Masa, zasady bezwzględne układu miar. Zasada niezależności. Rzut pionowy w górę. Praca, energia kinetyczna i potencjalna. Równoległobok ruchów, rzut poziomy i ukośny, (rzut ukośny tylko graficznie). Równoległobok sił. Ruch po płaszczyźnie pochyłej. Tarcie. Moment siły ze względu na punkt. Para sił. Środek ciężkości (bez obliczania jego położenia). Rodzaje równowagi. Maszyny proste z podkreśleniem zasady zachowania pracy: dźwignia, waga, krążek stały, krążek ruchomy, (z sznurami równoległymi), (wielokrążek), kołowrot, śruba (jakościowo). — Ruch krzywolinijski punktu materialnego. Siła dośrodkowa i odśrodkowa. Ruch środkowy. (Naukę o ruchach planet i o powszechnem przyciąganiu ciał na-

leży poprzedzić powtórzeniem i uzupełnieniem odpowiednich wiadomości z astronomii; w związku z doświadczeniami z bączkiem precesya, rok zwrotnikowy i t. p.). Ruch harmonijny. Prawa ruchu wahadłowego. Siły drobinowe, sprężystość. Zderzenie (tylko doświadczalnie). — Mechanika ciał ciekłych: Powtórzenie i uzupełnienie materiału przerobionego na stopniu niższym. Wpływ sił drobinowych na równowagę cieczy. Prąd cieczy. — Mechanika ciał lotnych: Powtórzenie i uzupełnienie materiału przerobionego na stopniu niższym. Pęd do góry. Barometryczny pomiar wysokości (bez wyprowadzania formuły. Ssące własności prądu gazowego. Dyfuzya. Absorbeyca. — Nauka o ciepłe: Termometr. Rozszerzanie się ciał. Prawo Mariotte'a-Gay-Lussac'a. Ilość ciepła. Ciepło właściwe. Związki między pracą mechaniczną a ciepłem. Hipotezy o ciepłe. Zmiany stanu skupienia pod wpływem ciepła. Własności par. Skraplanie gazów. Wilgotność powietrza. Maszyna parowa. Przewodzenie ciepła, promieniowanie ciepła. Źródła ciepła. Izotermi. Izobary, wiatry.

Chemia (2 godziny tygodniowo). Chemia organiczna. Pojęcie związku organicznego i wykazanie istotnych jego składników. Wzory atomistyczne stosunkowe. Oznaczenie ciężaru cząsteczkowego. Wzory empiryczne i wyrozumowane. Wybór związków organicznych w przejrzystem zestawieniu, oraz związek pomiędzy poszczególnymi ich grupami. Z obfitego materiału wybiera się związki, które albo mają pewne znaczenie ze stanowiska teoryi, ponieważ posiadają wybitne cechy pewnych typów, lub też są szczególnie ważne pod względem technicznym i gospodarczym, lub wreszcie te, które odgrywają ważną rolę w przemianie materyi u istot żywych. Wybór głównych przedstawicieli związków grupy cyanowej. Z połączeń tłuszczowych: najważniejsze pochodne węglowodorów, metanu, etylenu i acetyleny, tłuszcze (mydła i świece), węglowodany (fermentacya). Z pomiędzy związków cyklowych najważniejsze pochodne benzolu, toluolu, ksytolów, dwufenilometanu i trójfenilometanu nafталinu i antracenu z uwzględnieniem barwików smołowych. Przykłady terpenów, najważniejsze związki z działu heterocyklowych, a mianowicie grupa pirydyny, alkaloidów i ciał proteinowych.

Rysunki geometryczne (3 godziny tygodniowo). Kreślenie koła w rzutach prostokątnych. Cienie rzucone koła na płaszczyzny przy oświetleniu równoległym. Rzut ukośny koła. Wyprowadzenie własności najważniejszych dla konstrukcyi elipsy, uważanej za rzut prostokątny lub ukośny koła z odpowiednich własności koła. Rysowanie walców i stożków (głównie obrotowych) jakoteż brył z nich złożonych także w rzutach ukośnych. Płaszczyzny styczne do stożków i walców. Płaskie przekroje, siatki i łatwiejsze przypadki przecinania się tych powierzchni. Konstrukcye cieniów przy oświetleniu równoległym. Bliższe

rozpatrzenie płaskich przecięć stożków obrotowych, wyprowadzenie dla linii tych przecięć najważniejszych własności konstrukcyjnych. Wykreślanie kuli, jej płaskich przekrojów i płaszczyzn stycznych; konstrukcja granicy cienia własnego i rzuczonego na płaszczyznę przy oświetleniu równoległym i środkowym.

Rysunki odręczne (2 godziny tygodniowo). Dalszy ciąg rysunku figuralnego w zupełnym wykończeniu. Szkice z przedmiotów z wszystkich dziedzin, dotychczas poznanych.

Gimnastyka (2 godziny tygodniowo).

Klasa VII.

Religia (2 godziny tygodniowo). Przegląd historii kościelnej.

Język polski (4 godziny tygodniowo). Czytanie celniejszych dzieł literatury polskiej wieku XIX. i XX. w całości lub w dłuższych wyjątkach. Czytanie celniejszych a charakterystycznych ustępów z autorów klasycznych (greckich i rzymskich) we wzorowym przekładzie. Ćwiczenia w wykładzie ustnym. Obowiązkowa lektura domowa. Deklamacja jak w klasie I. Ćwiczenia stylistyczne jak w klasie VI.

Język niemiecki (3 godziny tygodniowo). Lektura jak w klasie V. Utwory trudniejsze Goethego, Schillera, Grillparzera, dramaty Szekspira w przekładzie niemieckim. Lektura obowiązkowa domowa. Ćwiczenia w ustnym wyrażaniu myśli, jak w klasie V., nadto wolne wykłady. Wypracowania piśmienne, poetyka, stylistyka i wiadomości literackie, jak w klasie VI.

Język francuski (3 godziny tygodniowo). Powtarzanie przy sposobności najważniejszych prawideł gramatycznych. Lektura dłuższych ustępów poetycznych (dramatów) i prozaicznych. Zarysy biograficzne tych autorów, z których dzieł wyjątki właśnie się czyta. Uwzględnianie rozpraw z dziedziny nauk przyrodniczych i technicznych. Nauki udziela się w języku francuskim. Wypracowania piśmienne jak w klasie VI.

Geografia (4 godziny tygodniowo) (razem dla geografii, historii i nauki o ustroju politycznym i społecznym). a) Geografia monarchii austriacko-węgierskiej, z szczególnym uwzględnieniem powierzchni, stosunków geologicznych, oro- i hydrograficznych, (o ile od nich zależy budowa, krajobraz, klimat i zaludnienie), tudzież klimatologii, geografii politycznej i gospodarczej, (produkcji, handlu i komunikacji). Stanowisko w handlu światowym. b) Historia, zob. plan nauki historii. c) Nauka o ustroju politycznym i społecznym, zob. plan nauki historii.

Historia (4 godziny tygodniowo). Dwie godziny: Powtórzenie historii i geografii monarchii austriacko-węgierskiej z dołączeniem poglądu statystycznego produkcji płodów surowych, przemysłu i handlu, uwzględniając dla porównania stosunki ana-

logiczne w wielkich państwach europejskich. Nauka o ustroju konstytucyjnym i o administracji monarchii ze szczególnem uwzględnieniem części monarchii, reprezentowanej w Radzie państwa. Dwie godziny: Dzieje kraju rodzinnego ze szczególnem uwzględnieniem momentów z dziejów kultury.

Matematyka (5 godzin tygodniowo). **Arytmetyka**: Najprostsze rodzaje permutacji, wariacji i kombinacji. Dwumian Newtona o całkowitych wykładnikach dodatnich. Zasadnicze pojęcia rachunku prawdopodobieństwa z zastosowaniem do bardzo łatwych zagadnień z zakresu ubezpieczenia życiowego. — **Geometria analityczna**: Na znanych już graficznych przedstawieniach poszczególnych funkcji oparte zastosowanie metody analitycznej do linii rzędu pierwszego i drugiego wraz z okolicznościowym przypomnieniem traktowania tych utworów i związków w planimetrii. Wypracowywanie zastosowań najprostszego różniczkowania i całkowania, które nadarzyły się w dotychczasowej nauce matematyki i fizyki. Przybliżone rozwiązywanie metodami graficznymi równań algebraicznych (i następczących się okolicznościowo najłatwiejszych przestępnych). Zakończenie i powtórzenie nauki szkolnej z całego zakresu nauki matematyki, szczególnie równań i szeregów, stereometrii, trygonometrii i geometrii analitycznej. Rozszerzenie i pogłębienie w poszczególnych miejscach. Zamiast zadań wyłącznie formalistycznych zastosowanie do różnych dziedzin nauki szkolnej i życia praktycznego. Uwagi i wnioski ze stanowiska historii rozwoju matematyki i filozofii. — **Wypracowania piśmienne**: We wszystkich klasach po 3 zadania szkolne w każdym półroczu, prócz tego krótkie ćwiczenia domowe z lekcji na lekcję. Jeżeli najbliższa godzina nauki przypada już na dzień następny, to w klasach niższych nie należy tych ćwiczeń zadawać; w klasach zaś wyższych zadać je można wtedy, jeśli poprzednie popołudnie było wolne od nauki szkolnej. Według potrzeby ćwiczenia szkolne poprawiane w szkole.

Historia naturalna (2 godziny tygodniowo). **Półrocze I. Mineralogia**: Nauka o minerałach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, co do ich własności morfologicznych, fizycznych i chemicznych, sposobu ich powstawania, przemian i innych pouczających zjawisk wedle pewnego systemu, lecz z wykluczeniem wszystkich postaci rzadszych i niedostępnych dla poglądu uczniów. **Najpospolitsze skały**. **Półrocze II. Geologia**: Stanowisko ziemi w wszechświecie, jako wstęp. Poszczególne części kuli ziemskiej (powietrze, woda i skorupa ziemi). Procesy zewnętrzne i wewnętrzne, którym zawdzięcza skorupa ziemi swoje powstanie i powolne przemiany (geologia dynamiczna). Okresy geologiczne na tle przemian, które odbyły się w świecie zwierzęcym i roślinnym w ciągu dziejów rozwoju ziemi (geologia historyczna). Znaczenie geologii dla życia praktycznego (górn-

ctwo, źródła lecznice, nafta i t. d.). Naturalne pomniki w ojczyźnie.

Fizyka (4 godziny tygodniowo, w II. półroczu należy 1 godzinę przeznaczyć na powtarzanie). **Magnetyzm**: Powtórzenie zjawisk zasadniczych. Prawo Coulomba. Natężenie biegunów. Natężenie pola magnetycznego. Linie sił. Położenie biegunów. Moment magnetyczny. Najważniejsze wiadomości z nauki o magnetyzmie ziemskim. — **Elektryczność statyczna**: Powtórzenie doświadczeń zasadniczych z zakresu elektryzowania przez tarcie, udzielanie i rozdział. Maszyną influencyjna. Prawo Coulomba i pomiar elektrostatyczny ilości elektryczności. Pole elektryczności, potencjał punktu w polu elektrycznym, potencjał przewodnika. Charakterystyka potencjału oparta na doświadczeniach. Pojemność, kondensatory. Wpływ dielektryka. Energia elektryczna ciała naładowanego. Elektryczność atmosferyczna. — **Prądy elektryczne**: Różnica potencjałów w otwartym ogniwie galwanicznym. Siła elektromotoryczna. Baterie galwaniczne. Pole magnetyczne prądu elektrycznego. Prawo Biota-Sawarta, Bezwzględna jednostka elektromagnetyczna i Amper. Busola stycznych i galwanometr. Prawo Ohma. Elektroliza, polaryzacja galwaniczna, ogniwa stałe, akumulatory. Wytwarzanie ciepła przez prąd. Prawo Joule'a. Bezwzględne jednostki elektromagnetyczne oporu i siły elektromotorycznej. Ohm, Volt-amper. Watt, Kilowatt-godzina. Oświetlenie elektryczne. Prądy termo-elektryczne. Rozgałęzienie prądu. Pomiar oporu i siły elektromotorycznej. Pole magnetyczne płaskiego przewodnika zamkniętego. Działanie wzajemne dwu przewodników prądu. Pole magnetyczne solenoidu. Elektromagnesy i ich zastosowanie. Przewodnik prądu w polu magnetycznym. Ampéremetr i Voltmetr. Prądy indukcyjne (odwołanie się na zasadę zachowania energii). Objasnienie maszyny dynamoelektrycznej. Induktor. Telefon i mikrofon. Promienie Röntgena. Promieniotwórczość. Telegraf bez drutu. — **Ruch falowy**: Postępowe fale poprzeczne i podłużne. Odbicie i interferencya fal. Fala stojąca. (Wszystko oparte przeważnie na rysunku, i doświadczeniach). Zasada Huygensa. — **Akustyka**: Powstawanie głosu. Wysokość tonu. Zgodność i niezgodność. Tony strun napiętych. Tony górne, barwa tonu. Widełki stroikowe, płyty i błony, piszczałki. Odbrzmiwanie i współbrzmienie. Ludzki narząd głosowy. Rozchodzenie się głosu. Natężenie głosu. Odbicie, interferencya fal głosowych. Odbieranie wrażeń słuchowych. — **Optyka**: Powtórzenie nabytych w klasie III. wiadomości o rozchodzeniu się światła: Hipotezy o świetle. Oznaczenie szybkości światła według Römera i Fizeau. Fotometrya. Odbicie. Obrazy w zwierciadłach płaskich i kulistych. Załamanie światła. Odbicie całkowite. Przechodzenie światła przez płytę ograniczoną równoległymi ścianami płaskimi, (bez obli-

czania), przez pryzmat, minimum odchylenia (tylko doświadczalnie). Wyznaczenie współczynnika załamania. Soczewki, obliczanie i konstrukcja obrazów w soczewkach, zboczenie sferyczne. Rozszczepienie światła. Zabarwienie obrazu w soczewce, soczewki achromatyczne. Tęcza. Widma emisyjne i absorbcyjne, najważniejsze zjawiska analizy spektralnej. (W związku z tem kilka wiadomości z astronomii fizycznej). Barwy ciał. Zwięzłe uwagi o fluorescencji i fosforescencji. Działanie chemiczne światła. Działanie termiczne, ciemne promienie ciepła. Aparat projekcyjny, ciemnia fotograficzna. Oko. Mikroskopy i lunety dioptryczne z krótkim wyjaśnieniem powiększenia. Interferencja: barwy cienkich płytek, uginanie się światła w szczelinie i siatce. Polaryzacja wskutek odbicia i załamania pojedynczego, polaryzacja wskutek załamania podwójnego. Płytki turmalinowe, graniastosłup Nicola. Skręcenie płaszczyzny drgania (Saccharometr).

Rysunki geometryczne (2 godziny tygodniowo). Przedstawianie w rzutach powierzchni obrotowych, których osie są prostopadłe do jednej z płaszczyzn rzutów. Płaszczyzny styczną i płaskie przekroje. Zasadnicze pojęcia perspektywy, o ile są potrzebne do przedstawienia przedmiotu ograniczonego płaszczyznami i danego w rzutach prostokątnych. Powtórzenie i uzupełnienie przeobrobionego zakresu geometrii wykreślnej na pouczających złożonych zagadnieniach, odnoszących się także do praktycznych zastosowań. Od kl. IV. począwszy co tydzień małe ćwiczenie domowe (w zeszytach).

Rysunki odręczne (2 godziny tygodniowo). Dalszy ciąg rysunku figuralnego w zupełnym wykończeniu. Szkice z przedmiotów z wszystkich dziedzin, dotychczas poznanych.

Gimnastyka (2 godziny tygodniowo).

Język ruski.

(Względnie obowiązkowy).

Czas trwania nauki: Nauka trwa przez trzy lata, zaczyna się w klasie IV., a kończy w klasie VI.

Podział: Materiał naukowy dzieli się na dwa stopnie, niższy i wyższy. Każdy stopień obejmuje trzy półroczna.

a) Stopień niższy.

(2 godziny tygodniowo).

Nauka czytania i pisania. Nauka ta odbywa się w pierwszych dwu miesiącach według wskazówek nauczyciela; w pierwszych dwu miesiącach prowadzi ją nauczyciel bez użycia książki, później na podstawie ruskiej czytanki dla szkół wydziałowych. Nauka

ta ma przedewszystkiem za cel wprawić uczniów do biegłego czytania i pisania, do poprawnego wymawiania i akcentowania.

Deklamacya: Wyuczanie się na pamięć i wygłaszanie piękniejszych ustępów poetycznych i prozaicznych, poprzednio w szkole objaśnionych.

Gramatyka: Fleksya oparta na porównywaniu z fleksyą polską. W trzeciem półroczu przegląd fleksyi imienia i słowa, nadto objaśnienie na przykładach najważniejszych zjawisk składni, odstępujących od składni polskiej.

Wypracowania piśmienne: W początkach ćwiczenia w pisaniu, odpisywanie z czytanki; później dyktaty, pisanie ustępów, których się uczniowie wyuczili na pamięć, odpowiedzi na pytania, łatwe reprodukcy. W początkach nauki ćwiczenia w pisaniu odbywają się podczas każdej lekcyi, później tylko raz w tygodniu.

b) Stopień wyższy.

(2 godziny tygodniowo).

Czytanie wybranych ustępów z wypisów dla seminariów nauczycielskich z objaśnieniami historyczno-literackimi.

Deklamacya celniejszych utworów poetycznych.

Wypracowania piśmienne: Reprodukcy, opisy i obrazy, pod koniec nauki małe rozprawy, dwa razy na miesiąc.

Rozkład godzin

według nowego planu dla szkół realnych galicyjskich.

	Przedmiot	K l a s a							Razem
		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	
1	Religia	2	2	2	2	2	2	2	14
2	Język polski . . .	3	4	3	3	4	3	4	24
3	Język niemiecki . .	6	6	5	4	4	3	3	31
4	Język francuski . .	—	—	4	3	3	3	3	16
5	Geografia	2	2	2	2	1	1	—	10
6	Historya	2	2	2	2	3	2	4	17
7	Matematyka	3	3	3	4	4	4	5	26
8	Historya naturalna.	2	2	—	—	2	2	2	10
9	Fizyka	—	—	3	2	—	4	4	13
10	Chemia	—	—	—	3	2	2	—	7
11	Geometrya i rysunki geometryczne . . .	—	2	2	2	3	3	2	14
12	Rysunki odręczne .	4	4	4	3	3	2	2	22
13	Kaligrafia	2	—	—	—	—	—	—	2
14	Gimnastyka	2	2	2	2	2	2	2	14
	Razem . .	28	29	32	32	33	33	33	220
15	Język ruski	—	—	—	2	2	2	—	6

III. Wykaz podręczników do nauki wszystkich przedmiotów na rok szkolny 1911/12.

Religia. a) obrz. łac.: W kl. I.: Ks. Ślósarz, Katechizm religii katolickiej. Wyd. 3. — W kl. II.: Ks. Ślósarz, Katechizm religii katol. Wyd. 3. — W kl. III.: Ks. Jougan, Liturgika. Wyd. 1—3. Ks. Szydelski, Dzieje biblijne Starego Zakonu. — W kl. IV.: Ks. Dr. Szydelski, Dzieje biblijne Nowego Zakonu. — W kl. V.: Ks. Jeż, Nauka wiary. Część I. — W kl. VI.: Ks. Szczeklik, Etyka katolicka. Wyd. 3. i 4. — W kl. VII: Ks. Jougan, Historia Kościoła katolickiego. Wyd. 7. b) obrz. gr. kat.: W kl. I.: Середний Катицизм християнсько-католицької релігії, одобрений австр. Епископатом. — W kl. II.: Середній катихизм християнсько-католицької релігії одобрений австр. Епископатом. А. Тороньский, Літургіка. Вид. 3. — W kl. III.: А. Тороньский, Літургіка. Вид. 3. А. Тороньский, Історія біблійна старого завіта. Вид. 2. Літургіка. Видає Кружка Катихитів. — W kl. IV.: А. Тороньский, Історія біблійна нового закона. Вид. 1. і 2. — W kl. V.: А. Тороньский, Христ. катол. догматика фундаментальна і апологетика для клас вищих. Вид. 2. — W kl. VI.: Дорожинський, Етика. — W kl. VII.: Ваплер-Стефанович, Історія христ. католицької церкви.

Język polski. W kl. I.: Konarski, Zwięzła gramatyka języka polskiego. Dr. Maryan Reiter, Czytania polskie dla I. kl. z ilustracyami. — W kl. II.: Konarski, Zwięzła gramatyka języka polskiego. Próchnicki i Wójcik, Wypisy polskie dla II. klasy. Wyd. 3. — W kl. III.: Małeckci, Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 9. i 10. Czubek-Zawiliński, Wypisy polskie dla III. klasy. Wyd. 2. — W kl. IV.: Małeckci, Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 9. i 10. F. Próchnicki i K. Wojciechowski, Wypisy polskie. T. V. — W kl. V.: Tarnowski i Bobin, Wypisy polskie dla szkół realnych i seminaryów nauczycielskich. Tom I. Wyd. 1—3. Wybór z dzieł pisarzy greckich i łacińskich w przekładach. Część I. Zathej, Antologia rzymska. — W kl. VI.: Tarnowski i Bobin, Wypisy polskie dla szkół realnych i seminaryów nauczycielskich. Tom I. Wyd. 3. Tarnowski i Bobin, Wypisy polskie dla szkół realnych i seminaryów nauczycielskich. Tom II. Wyd. 1—2. Zathej, Antologia grecka. Zathej, Antologia rzymska. — W kl. VIII.: Tarnowski i Bobin, Wypisy polskie. Część I. Wyd. 1—2. Zathej, Antologia grecka. Zathej, Antologia rzymska.

Lektura polska. W kl. V.: Zimorowicz: Sielanki. Pasek: Pamiętniki. Krasicki: Wojna chocimska, Myszeis. Trembecki: Zofiówka. Zabłocki: Zabobonnik.

W kl. VI: Niemcewicz: Powrót pośła. Feliński: Barbara Radziwiłówna. Morawski: Dworzec mego dziadka. Woronicz: Sybilla. Mickiewicz: Dziady, Wallenrod, Sonety Krymskie. Słowacki: Balladyna,

Lilla Weneda, Beniowski. Krasiński: Nieboska Komedia, Irydyon, Psalm. Malczewski: Marya. Zaleski: Księżna Hanka, Przenajświętsza rodzina.

W kl. VII.: J. Słowacki: Balladyna, Lilla Weneda, Anelli. Z. Krasiński: Irydyon, Przedświt. J. Korzeniowski: Mnich. Sofokles: Antyгона, Edyp król.

Język ruski. W kl. IV.: Kokorudz-Konarski, Gramatyka ruska dla Polaków. Богдан Ленкий, Читанка руска. — W kl. V.: a) w I. półroczu, Podręczniki, jak w klasie IV. b) w II. półroczu, Gramatyka, jak w kl. IV. Барвіньский, Вибір з народної літератури українсько-руської для семінарий учительских. W klasie VI. jak w kl. V.

Język niemiecki. W kl. I.: German, Petelenz, Gayczak, Ćwiczenia niemieckie dla I. klasy. Wyd. 7. — W kl. II.: German i Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla II. klasy. Wyd. V. — W kl. III.: German i Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla klasy III. Wyd. 4. wyczerpane; przygotowuje się wyd. 5. zmienione. Jahner, Deutsche Grammatik. Wyd. 3. — W kl. IV.: German-Petelenz-Gayczak, Ćwiczenia niemieckie dla IV. klasy. Wyd. 4. Jahner, Deutsche Grammatik. Wyd. 3. — W kl. V.: Ippoldt und Stylo, Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galizischen Mittelschulen. I Teil. V. Klasse. Wyd. 2. — W kl. V.: Ippoldt u. Stylo, Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galiz. Mittelschulen. III. Teil. VII. Klasse. Wyczerpane. Przygotowuje się nowe wydanie. — W kl. VII.: Ippoldt u. Stylo, Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galiz. Mittelschulen. III. Teil. VII. Klasse. Ippoldt, Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galiz. Mittelschulen. IV. Teil. VIII. Klasse.

Lektura niemiecka. W kl. VI. a. Schiller: Wilhelm Tell (szk.); Kleist: Der zerbrochene Krug (dom.); Shakespeare: Hamlet (szk.); Schiller: Demetrius (dom.).

W kl. VI. b. Lessing: Emilia Galotti; Schiller: Die Räuber, Maria Stuart; Goethe: Iphigenie auf Tauris.

W kl. VII. a. Goethe: Iphigenie auf Tauris; Grillparzer: Sappho; Goethe: Faust, I. Teil; Die Leiden des jungen Werthers.

W kl. VII. b. Schiller: Jungfrau v. Orleans; Wilhelm Tell; Goethe: Goetz v. Berlichingen; Shakespeare: Hamlet.

Język francuski. W kl. III.: Dr. St. Węcowski, Książka do nauki języka francuskiego dla klasy III. szkoły realnej. — W kl. IV.: Dr. St. Węcowski, Książka do nauki języka francuskiego dla IV. klasy szkoły realnej. — W kl. V.: Dr. St. Węcowski, Książka do nauki języka francuskiego dla klasy V. — W kl. VI.: Dr. St. Węcowski i Dr. J. Szarota, La France, I. — W kl. VII.: Dr. St. Węcowski i Dr. J. Szarota, La France, II.

Geografia. W kl. I.: Mazurek Julian, Krótki rys geografii do użytku I. klasy szkół średnich. — W kl. II.: Siwak, Geografia dla II. i III. klasy, (w druku). — W kl. III.: Siwak, Geografia dla II. i III. klasy (w druku). — W kl. IV.: Benoni-Majerski, Geografia austr.-węgier-

skiej monarchii. Wyd. 5. zmienione i przerobione przez Bolesława Baranowskiego. — W kl. V. i VI. (brak podręcznika).

Historia powszechna. W kl. I.: B. Gebert i G. Gebertowa, Opowiadania z dziejów ojczystych. — W kl. II.: Dr. Kazimierz Krotoski, Opowiadania z dziejów monarchii austr. węg. w związku z historią powszechną. — W kl. III.: Dr. Kazimierz Krotoski, Opowiadania z dziejów monarchii austr.-węg. w związku z historią powszechną. Zipper, Opowiadania z mitologii Greków i Rzymian. — W kl. IV.: Zakrzewski, Historia powszechna. Część I. Wyd. 1—3. — W kl. V.: Zakrzewski, Historia powszechna. Część II. Wyd. 3 i 4. — W kl. VI.: Zakrzewski, Historia powszechna. Część III. Wyd. 2. skrócone. — W kl. VII.: Zakrzewski, Historia powszechna, Część III. Wyd. 2. skrócone. Lewicki, Zarys dziejów Polski i krajów ruskich z nią połączonych. Wyd. 1—3. Głębiński-Finkel, Historia i statystyka austriacko-węgierskiej monarchii. Wyd. 3. (w druku).

Matematyka. W kl. I.: Ignacy Kranz, Arytmetyka na klasę I. Ignacy Kranz, Geometria pogładowa na kl. I. — W kl. II.: Ignacy Kranz, Arytmetyka na klasę II. — W kl. III.: Ignacy Kranz, Arytmetyka dla klasy III. — W kl. IV.: Dziwiński, Podręcznik arytmetyki i algebry dla klas wyższych. Wyd. 4. Moćnik-Maryniak, Geometria. — W kl. V.: Dziwiński, Podręcznik Arytmetyki i algebry dla klas wyższych. Wyd. 4. Moćnik-Maryniak, Geometria. — W kl. VI.: Dziwiński, Podręcznik arytmetyki i algebry dla klas wyższych. Wyd. 3. Kranz, Logarytmy. Moćnik-Maryniak, Geometria. — W kl. VII.: Dziwiński, Zasady algebry. Wyd. 2. Kranz, Zbiór zadań matematycznych dla klas wyższych. Wyd. 1. i 2. Kranz, Logarytmy. Moćnik-Maryniak, Geometria.

Historia naturalna. W kl. I.: Nusbaum-Wiśniowski, Wiadomości z zoologii dla niższych klas szkół średnich. Wyd. 3. Rostafiński, Botanika szkolna na klasy niższe. Wyd. 6. — W kl. II.: Rostafiński, Botanika szkolna dla klas niższych. Wyd. 6. Nusbaum-Wiśniowski, Wiadomości z zoologii dla niższych klas szkół średnich. Wyd. 3. — W kl. V.: Rostafiński, Botanika szkolna dla klas wyższych. Wyd. 2. — W kl. VI.: Dr. Józef Nusbaum, Zoologia dla klas wyższych szkół średnich. — W kl. VII.: Łomnicki, Mineralogia i geologia. Wyd. 5.

Fizyka. W kl. III.: Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla niższych klas szkół średnich. Wyd. VI. — W kl. IV.: Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla niższych klas szkół średnich. Wyd. 6. — W kl. VI.: Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla wyższych klas szkół średnich. — W kl. VII.: Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla wyższych klas szkół średnich. Wyd. 8. i IV.

Chemia. W kl. IV.: Duchowicz-Wiśniowski, Wiadomości z chemii i mineralogii dla klas niższych (w druku). — W kl. V.: Brunner i Tołłoczko, Chemia nieorganiczna. Wyd. 3. — W kl. VI.: Duchowicz-Bolland, Chemia organiczna.

Geometria i rysunki geometryczne. W kl. II.: Ignacy Kranz, Geometria poglądowa, na niższe klasy szkół średnich. Część I. — W kl. III.: Kranz Ignacy, Geometria poglądowa. Część 2. — W kl. IV.: Przygotowują się dwa nowe podręczniki geometrii dla klasy IV. i V. — W kl. V.: Łazarzski, Zasady geometrii wykreślnej (z atlasem). Wyd. 2. — W kl. VI.: Łazarzski, Zasady geometrii wykreślnej (z atlasem). Wyd. 2. — W kl. VII.: Łazarzski, Zasady geometrii wykreślnej (z atlasem). Wyd. 2.

IV. Tematy do wypracowań piśmiennych z języka polskiego.

Klasa V. a.

1. Życie ludzkie a cztery pory roku (dom.). 2. Dlaczego tak późno zaczęto u nas pisać w ojczystym języku? (szk.). 3. Pomnik A. Mickiewicza we Lwowie. (Opis) (dom.). 4. Dlaczego Andrzej Modrzewski uchodzi za największego pisarza politycznego polskiego XVI. w.? (szk.). 5. Jan Kochanowski jako liryk. (Na podstawie przeczytanych pieśni i fraszek) (szk.). 6. Katastrofa w „Odprawie posłów greckich” Kochanowskiego (szk.). 7. Układ „Trenów” J. Kochanowskiego (dom.). 8. Pierwiastki swojskie w Sielankach Szymonowicza (szk.). 9. Znaczenie zdobycia Konstantynopola (dom.). 10. Charakterystyczne znamiona literatury polskiej w XVII. wieku (szk.).

Klasa V. b.

1. O jesieni (dom.). 2. W jaki sposób reformacja wpłynęła na rozwój polskiej literatury? (szk.). 3. Uzasadnić zdanie Modrzewskiego: „Samą szlachtą Rzeczpospolita kwitnąć nie może” (szk.). 4. Pojęcie „silnego rządu” w dziełach Skargi i Kochanowskiego (dom.). 5. Znaczenie chórów w „Odprawie posłów” Kochanowskiego (szk.). 6. Pochwała wsi. Na podstawie Sobótki Kochanowskiego (dom.). 7. Aluzje polityczne do stosunków polskich w „Odprawie posłów greckich” (szk.). 8. Znaczenie wypraw krzyżowych (szk.). 9. Poezja epicka w Polsce w XII. i XVII. w. (dom.). 10. Odsiecz Wiednia (1683.) w literaturze polskiej (szk.).

Klasa VI. a.

1. Pierwiastek religijno-patriotyczny w poezji Kochanowskiego (dom.). 2. Jakie przyczyny wpłynęły na zmianę średniowiecza na czasy nowożytne? (szk.). 3. Literatura sejmu czteroletniego w poezji i prozie (dom.). 4. Barbara Radziwiłłówna — ideał tragedii pseudoklasycznej (szk.). 5. Stanowisko Morawskiego w walce klasyków z romantykami (szk.). 6. Od czego zależy piękność i czystość języka. Według Śniadeckiego (dom.). 7. Wpływ epoki Filareckiej na twórczość Mickiewicza

(szk.). 8. Tok myśli w „Odzie do młodości“ (dom.). 9. Dlaczego „Pan Tadeusz“ jest epepeją narodową? (szk.). 10. Sprawozdanie z lektury domowej (dom.).

Klasa VI. b.

1. Działalność Konarskiego jako reformatora (szk.). 2. Czy słusznie nazwano Krasickiego księciem poetów Stanisławowskich? (dom.). 3. Cechy sielanki polskiej przy końcu XVIII. w. (szk.). 4. Ropa naftowa w przemyśle i życiu codziennym (dom.). 5. Cechy tragedii polskiej w okresie VI. (Na podstawie „Barbary Radziwiłłówny“ A. Felińskiego) (szk.). 6. Z „Wiesława“ poznajemy zasady estetyczne Brodzińskiego (szk.). 7. Idea „Farysa“ A. Mickiewicza (dom.). 8. Rozbiór jednego z Sonetów A. Mickiewicza (szk.). 9. Pierwsza księga „Pana Tadeusza“ jako ekspozycja całego poematu (dom.). 10. Rola i znaczenie Halbana w „Wallenrodzie“ (szk.).

Klasa VII. a.

1. Grupy społeczne w Panu Tadeuszu. Magnateria; szlachta średnia; gmin zaściankowy. Charakterystyka (dom.). 2. Rola elektryczności w technice i przemyśle (szk.). 3. Aniela a Klara w „Ślubach panieńskich“ (szk.). 4. Istota narodowego romantyzmu (dom.). 5. Istota tragizmu w Lilli Wenedzie (szk.). 6. „Treny“ Kochanowskiego i „O cieć zadżumionych“ Słowackiego. Analogia (dom.). 7. Który z bohaterów historii najbardziej mi się podoba (szk.). 8. Komedia polska od Złotociego do Fr. dry (dom.). 9. Sprawozdanie z lektury (szk.).

Klasa VII. b.

1. Życie publiczne i prywatne w Panu Tadeuszu „Sejmik“; jazd; polowanie; bitwa; zabawy domowe (dom.). 2. Ogień jako motor naszego życia (szk.). 3. Następstwa połączenia Litwy z Polską (dom.). 4. Znaczenie morza Śródziemnego w rozwoju historii i kultury (szk.). 5. Przeprowadzenie intrygi w „Ślubach panieńskich“ Fredry (szk.). 6. Rozwój sielanki w poezji polskiej (dom.). 7. Z jakich pierwiastków złożył Krasieński postać Irydyona? (szk.). 8. Masynisa i Halban. Porównanie (dom.). 9. Sprawozdanie z lektury (szk.).

Tematy do wypracowań piśmiennych z języka niemieckiego.

Klasa V. a.

1. Übersetzung aus dem Polnischen (szk.). 2. Der Handschuh (Inhaltsangabe) (dom.). 3. Hörnen Siegfried (Nach d. Hauslektüre) (szk.). 4. Entzwei' und gebiete! (dom.). 5. Die Erziehung in Sparta (Nach d.

Schullektüre) (szk.). 6. Der Ringplatz in Lemberg (Eine Beschreibung) (dom.). 7. Hermann im Hause des Kaufmanns (Nach H. u. D.) (szk.). 8. Übersetzung aus dem Polnischen (szk.). 9. Charakteristik Hermanns nach der. Aussprüchen seiner Eltern und des Pfarrers (dom.). 10. Warum wurde Antigone zum Tode verurteilt? (Nach d. Schullektüre) (szk.). 11. Wer sich leichtsinnig in Gefahren begibt, kommt darin um. (Nach Schillers „Taucher“) (szk.). 12. Just — ein Typus eines treuen Dieners (Nach Lessings Minna v. Barnhelm) (dom.). 13. Früh nieder, früh auf, Verlängert den Lebenslauf! (szk.). 14. Bedeutung der Kreuzzüge für den Handel der italienischen Städte (Auf Grund des Gesch. Unterr.) (dom.).

Klasa V. b.

1. Übersetzung aus dem Polnischen (szk.). 2. Hagens Jugend (Nach d. Hauslektüre: Gudrun) (szk.). 3. Hochzeitlied (dom.). 4. Gut macht Mut (dom.). 5. Die Bakterien im Haushalt der Natur (Nach d. Schullektüre) (szk.). 6. Der Brand des Städtchens (Nach Hermann und Dorothea) (szk.). 7. Der Bahnhof in Lemberg (dom.). 8. Übersetzung aus d. Polnischen (szk.). 9. Was hat Dorothea erlebt, bevor sie Hermann kennen lernte? (dom.). 10. Der Zug der Sieben gegen Theben (szk.). 11. Die Exposition in Lessings „Minna v. Barnhelm“ (szk.). 12. Der Bildungswert des Reisens (dom.). 13. Es ist nicht alles Gold, was glänzt (szk.). 14. Eine Theatervorstellung in Warschau zur Zeit Joh. Kasimirs (Auf Grund von Pasek's „Memoiren“) (dom.).

Klasa VI. a.

1. Übersetzung aus dem Polnischen (szk.). 2. Exposition in Emilia Galotti I. (dom.). 3. Die Grenadiere (Nach d. Gedicht v. Heine) (szk.). 4. Wie bringt Marinelli Emilia in die Gewalt des Prinzen? (szk.). 5. Das moderne Luftschiff (dom.). 6. Übersetzung aus dem Polnischen (szk.). 7. Egmont und Oranien (Vergl. Charakteristik) (szk.). 8. Wo suchen die Menschen den Frieden? (dom.). 9. Die Erscheinung des holden Knaben in Goethes „Schatzgräber“ (szk.). 10. „Von der Stirne heiss. Rinnen muss der Schweiss, Soll das Werk den Meister loben“ (dom.).

Klasa VI. b.

1. Übersetzung aus dem Polnischen (szk.). 2. Reineckes Streiche (dom.). 3. Egmont und Oranien. (Eine Gegenüberstellung der Charaktere) (szk.). 4. Die Exposition im I. Akte in Ls. „Emilia Galotti“ (dom.). 5. Charakteristik König Ottokars (dom.). 6. Übersetzung aus dem Polnischen (szk.). 7. Die sittliche Läuterung Marias durch ihre Kerkerleiden (dom.). 8. Goethes italienische Reise (szk.). 9. Ein Thema aus der Privatlektüre (dom.). 10. Das Brüsseler Volk (Nach Egmont.) (szk.).

Klasa VII. a.

1. Übersetzung aus dem Polnischen (szk.). 2. Tell im I. Akte des Schillerschen Dramas (dom.). 3. Des Taugenichts Heimkehr (Nach „Aus dem Leben eines Taugenichts“) (szk.). 4. Urgeschichte der Schweizer („Nach Wilhelm Tell“) (szk.). 5. Goethes „Der Fischer und Mickiewicz“ „Świtezianka“ (Ein Vergleich) (dom.). 6. Übersetzung aus dem Polnischen (szk.). 7. Der historische Hintergrund im „Goetz v. Berlichingen“ (dom.). 8. Eine Übersetzung aus dem Polnischen (szk.). 9. Welche Erwägungen sollen mich bei der Berufswahl leiten? (dom.).

Klasa VII. b.

1. Übersetzung aus dem Polnischen (szk.). 2. Der kulturhistorische Unterbau des Götz v. Berlichingen (dom.). 3. Kriemhildens Charakter im 1. u. 2. Teile der Nibelungen (szk.). 4. Die Intrigue in Kabale und Liebe (dom.). 5. Pegasus im Joche (Inhaltsangabe und Grundgedanke) (szk.). 6. Übersetzung aus dem Polnischen (szk.). 7. Wallenstein und sein Heer (dom.). 8. Wallenstein und Oktavio (szk.). 9. Werthers Naturschwärmerei (Werthers Leiden) (dom.).

Tematy do wypracowań piśmiennych

przy egzaminie dojrzałości.

Z języka polskiego w oddziale A.:

1. Walka o kotlinę morza Śródziemnego w historii.
2. Wpływ głównych wypadków dziejów porozbiorowych Polski na piśmiennictwo narodowe.
3. Przyroda podnosi ale i upokarza człowieka.

W oddziale B.:

1. Juliusz Cezar a Napoleon. Analogia.
2. Miłość rodzicielska w literaturze świata i Polski.
3. Dlaczego tryumfy techniki przyspieszają rozwój ludzkości?

Z języka niemieckiego w oddziale A.:

Przetłumaczyć ustęp polski p. t. „Rozwój malarstwa na szkłe“.

W oddziale B.:

Przetłumaczyć z Wypisów polskich cz. II. ustęp 76. p. t. Benjamin Franklin do słów „dobijać się musi dopiero na świecie mienia i znaczenia“.

Z języka francuskiego w oddziale A.:

Przetłumaczyć ustęp z „La France“, str. 281. „La France et son rôle historique“.

W oddziale B.:

Przetłumaczyć ustęp p. t. „Le travail de la vapeur“. (J. Cornély).

Z geometrii wykresłej w oddziale A.:

1. Dane są dwie proste wchrowate l i m , znaleźć na l punkty oddalone od m o dany odcinek.

2. Przeciąć stożek w paraboli.

3. Wykreślić przez 3 punkty kulę o promieniu r .

W oddziale B.:

1. Dane są dwie płaszczyzny E i F , a nadto prosta l . Znaleźć na l punkty, których odległość od E i F mają się w stosunku 1:2.

2. Znaleźć cień stożka spoczywającego na płaszczyźnie równoległej do płaszczyzny poziomej rzutów.

3. Wykreślić rzuty stożka równobocznego spoczywającego na płaszczyźnie nachylonej do płaszczyzny poziomej rzutów.

V. Środki naukowe.

1. **Biblioteka dla nauczycieli.** Biblioteka liczy obecnie 3.976 dzieł, zapisanych w inwentarzu, oraz zbiór sprawozdań szkolnych. W ciągu roku 1910/11. zakupiono i zapisano pod nr. inwentarza: 3.952. Chłędowski Kazimierz, Rzym; 3.953. Vietor, Französische Lauttafel; 3.954. Wiek XIX. Sto lat myśli polskiej, tom V.; 3.955. Milewski Józef, Zagadnienia narodowej polityki; 3.956. Szelaowski Adam, Z dziejów współzawodnictwa; 3.957. Gustawicz-Wyrobek, Z wszechświata; 3.970. Księga pamiątkowa ku uczczeniu setnej rocznicy urodzin Juliusza Słowackiego; 3.887. Friese Georg, Jahrbuch für den Zeichen und Kunstunterricht IV.

Biblioteka otrzymała od Akademii umiejętności w Krakowie następujące dary: 3.951. Biblioteka pisarzy polskich Nr. 57.; 2.093. Archiwum do dziejów literatury tom XI. i XII.; 3.865. Acta historica; 2.076. Rocznik Akademii umiejętności w Krakowie; 3.959. St. Szpotański, Maurycy Mochnacki; 3.959. Biblioteka pisarzy polskich Nr. 59.; 3.960. Finkel L., Elekcy Zygmunta I.; 3.961. Wrzosek Adam, Jędrzej Śniadecki; 3.962. Talko-Hrynciewicz, Materyały do etnologii; 3.962. Sawicki L., Rozmieszczenie ludności w Karpatach zach.; 3.964. Rutkowski J., Klucz brzozowski biskupstwa przemyskiego; 3.741. Balzer O., Corpus iuris Polonici, Vol. IV.; 3.965. Biblioteka pisarzy polskich Nr. 55. i 58.; 3.968. Katalog wydawnictw Akademii umiej. w Krakowie; 1.976. Rozprawy wydz. mat.-przyr. T. 9.; 2.062. Rozprawy Akad. um., wydział filolog. S. III. T. I.—II.; 3.974. Materyały i prace Komisji językowej Akad. umiej.; 1.966. Rozprawy Akad. umiej., wydział histor.-filoz. T. XXVIII.; 2.653. Archiwum Komisji prawniczej T. VIII.; 2.240. Bulletin international de l'Academie; 1.760. Katalog literatury naukowej polskiej; 2.113. Sprawozdania z czynności i posiedzeń Akad. umiej.; 3.975. Tretiak Józef, Bohdan Zaleski; 591. Sprawozdanie Komisji fizyograficznej T. 44.; 2.624. Materyały antropologiczno-archeologiczne, T. XI.

Od c. k. Rady szkolnej krajowej otrzymała biblioteka w darze: 3.969. Sprawozdanie z III. Konferencji dyrektorów szkół średnich galicyjskich odbytej we Lwowie w 1908 r.; 2.243. Sprawozdanie c. k. Rady szkolnej kraj. o stanie szkół średnich za rok 1908/9.

Od Wydziału krajowego otrzymała biblioteka: 1.765. Pilat Tadeusz Dr., Wiadomości statystyczne, Tom XXI.—XXIII.

Od Autorów otrzymała biblioteka: 3.971. Turczyński Juliusz, Utwory dramatyczne; 3.072. Młynek Ludwik, Narzecze Wila-mowickie; 3.973. Młynek Ludwik, Nauka języka niemieckiego w kl. I. polskich szkół średnich w Galicyi.

Zakład prenumerował następujące czasopisma:

Biblioteka warszawska. Chemik polski. Diviš, Jahrbuch. Encyklo-pedya wychowawcza. Germanisch-romanische Monatsschrift. Kosmos. Kryński, Słownik jęz. polskiego. Krytyka. Książka. Kuhn, Allgemeine Kunstgeschichte. Kwartalnik historyczny. Muzeum. Poradnik językowy. Przegląd higieniczny. Przegląd powszechny. Przewodnik bibliograficzny. Przewodnik naukowy i literacki. Realschulwesen. La Revue. Die neue Rundschau. Geographische Rundschau. Szematyzm królestwa Galicyi. Verordnungsblatt des Ministers f. K. u. U. Wychowanie w domu i w szkole. Wszechświat. Zeitschrift f. den Zeichen u. Kunstunterricht.

2. **Biblioteka dla uczniów.** Biblioteka uczniów liczyła z końcem roku szkolnego 1910/11. 2.130 dzieł w 2.892 tomach. Z nabytków zakupiono do lektury dla języka polskiego 102 książek w 122 tomach, dla języka ruskiego 23 książek, dla języka niemieckiego 15 — w 17 tomach, a dla języka francuskiego 16 — w 43 tomach.

Książki polskie wypożyczał uczniom codziennie prof. T. Urbański, książki niemieckie prof. J. Biedrawa w I. półroczu i W. Smolicki w II. półroczu, francuskie prof. J. Szarota, a ruskie prof. Dr. M. Paczowski.

3. **Gabinet geograficzny.** Ogólna liczba dzieł wpisanych do inwentarza przyborów geograficznych wynosi 419. — W r. 1910/11. zakupiono: Atlas 1, map geograficznych 17, dzieł geograficznych 14.

4. **Gabinet fizyczny** nabył w r. 1910/11. następujące przyrządy: Skioptikon wraz ze zbiorem przeźroczy, multiplikator dla prądów termoelektrycznych, endosmometer, rurki włoskowate, rurkę Röntgena i gramofon do nauki języków.

5. **Gabinet historii naturalnej** zakupił w r. 1910/11. kościec ludzki i kilka sztuk modeli paleontologicznych.

6. **Gabinet chemii.** W roku szk. 2910/11. zakupiono: 3 termometry do ćwiczeń, 10 sprzęgieł metal. do szkiełek zegarkowych, 1 amperometer, 1 voltmeter, 1 piec do spalań.

7. **Gabinet rysunków odręcznych** nabył w roku bieżącym: 19 modeli gipsowych, 1 połową malarską sztalugę z krzeselkiem, 6 okazów owoców z wosku, czaszkę konia i wołu, 4 liści palmy, 9 drobiazgów dekoracyjnych, 10 okazów motyli krajowych, 12 okazów liści naklejonych na karton.

8. **Gabinet rysunków geometrycznych** posiada 104 pozycyi inwentarza.

VI. Kronika Zakładu.

Rok szkolny 1909/10. rozpoczął się uroczystem nabożeństwem szkolnem dnia 3. września 1910.

Dnia 9. września odbyło się uroczyste żałobne nabożeństwo za spokój duszy ś. p. Cesarzowej Elżbiety.

Dnia 4. października, jako w dzień Imienin Najj. Pana, odbyło się uroczyste nabożeństwo szkolne, w którym wzięła udział młodzież całego zakładu z gronem nauczycielskiem. Po nabożeństwie odbył się w ten dzień uroczysty obchód z p wodu 80. rocznicy urodzin Najjaśniejszego Pana. Programem obchodu objęto odczyt prof. Urbańskiego i odśpiewanie Hymnu ludowego.

Dnia 11. października wzięła młodzież szkolna z gronem nauczycielskiem udział w pogrzebie zmarłej poetki Maryi K nopnickiej.

Dnia 12. października odbyło się nabożeństwo szkolne za spokój duszy ś. p. Kazimierza Todorowskiego, ucznia kl. I. b.

Dnia 15. października odbyło się 1 g. dzinne żałobne nabożeństwo szkolne za spokój duszy Naczelnika Tadeusza Kościuszki.

Dnia 19. listopada, jako w dzień Imienin ś. p. Cesarzowej Elżbiety, odbyło się żałobne nabożeństwo szkolne.

Dnia 29. listopada, jako w rocznicę Powstania listopadowego, wzięła młodzież szkolna udział w 1-godzinnem nabożeństwie szkolnem.

Dnia 12. grudnia urządziła młodzież zakładu uroczysty poranek na pamiątkę zwycięstwa pod Grunwaldem.

Dnia 20. grudnia wzięła młodzież szkolna udział w żałobnym nabożeństwie za spokój duszy ś. p. Dra Teofila Gerstmannna, byłego Dyrektora tutejszego zakładu.

Dnia 21. stycznia odbyło się 1-godzinne nabożeństwo szkolne dla młodzieży zakładu z powodu rocznicy powstania styczniowego.

Dnia 31. stycznia 1911. zakończono I. półrocze szkolne rozdaniem świadectw półrocznych.

Dnia 1. lutego rozpoczęto II. półrocze szkolnem nabożeństwem.

Dnia 4. marca, jako w dzień Patrona zakładu odbyło się uroczyste nabożeństwo szkolne poczem nastąpiło rozdanie zapomóg uczniom z fundacyi Heidenreicha - Kruka i Dra Teofila Gerstmannna.

W dniach 14.—17. marca odbyły się rekolekcyje wielkanocne dla młodzieży obu obrządków katolickich.

W dniach od 20. marca do 3. kwietnia lustrował zakład J. W. Pan Radca Dworu Jan N. Franke, c. k. krajowy inspektor szkół średnich. Po lustracji odbyła się konferencya dnia 10. kwietnia.

Równocześnie lustrował naukę rysunków odręcznych w zakładzie J. W. Pan Radca Antoni Stefanowicz, c. k. inspektor.

Dnia 3. maja wzięła młodzież zakładu udział w mszy polowej i pochodzie urządzonym z powodu rocznicy ogłoszenia Konstytucyi 3. maja.

Dnia 16. maja wizytował w zakładzie naukę religii mojżeszowej Rabin Dr. Jecheskel Caro.

Dnia 19. maja lustrował naukę religii gr. kat. obrz. Przew. ks. Julian Fedusiewi z, c. k. Radca szkolny.

Dnia 28. cze.wca odbyło się uroczyste nabożeństwo żałobne za duszę ś. p. Cesarza Ferdynanda.

W ciągu roku szkolnego przystępowała młodzież obu katol. obrz. trzy razy do Sakramentów Świętych i odprawiła rekolekcje.

Drugie półrocze zakończono uroczystym nabożeństwem dnia 30. czerwca poczem nastąpiło rozdanie świadectw.

VII. Ważniejsze rozporządzenia Władz szkolnych.

1. Rozp. c. k. Ministerstwa W. i O. z dnia 10. kwietnia 1910. l. 1.112. przyznaje wychowankom wojskowych zakładów naukowych ulgi egzaminowe na wypadek, gdyby absolwenci tych zakładów przystąpić mieli do egzaminu dojrzałości w państwowych szkołach średnich.
2. Rozp. c. k. Ministerstwa W. i O. z dnia 12. grudnia 1909. l. 49.645. dopuszcza absolwentów szkół realnych i reformowanych gimnazyów realnych do studyów teologicznych po złożeniu egzaminu uzupełniającego z jęz. greckiego.
3. Okólnikiem c. k. Rady szk. kraj. z dnia 21. czerwca 1910. l. 35.952. postanowiono, aby za początek roku szkolnego przyjęto dzień 3. września.
4. Wskutek odezwy Magistratu m. Lwowa poleca c. k. Rada szk. kraj. okólnikiem z dnia 26. czerwca 1910. l. 20.023. pouczyć młodzież szkolną o doniosłości plantacji dla zdrowotności i estetycznego wyglądu miasta, oraz wydać zakaz deptania trawników i niszczenia krzewów i drzewek szczególnie na Wałach Gubernatorskich i na Wysokim Zamku.
5. Rozp. c. k. Minist. W. i O. z dnia 29. czerwca 1910. l. 25.903. ogranicza na rok 1910/11. wpis i przyjęcie uczniów do Politechniki w Wiedniu ze względu na przepełnienie w zakładzie.
6. Rozp. c. k. Rady szk. kraj. z dnia 25. lipca 1910. l. 42.185. przyznaje prof. Dr. Witołdowi Schreiberowi VIII. rangę służbową.
7. C. k. Rada szk. kraj. przyznała rzecz. naucz., Dr. Kazimierzowi Ciesielskiemu, I. dodatek pięcioletni rozp. z dnia 30. sierpnia 1910. l. 45.303.
8. J. E. Pan Minister W. i O. rozp. z dnia 27. lutego 1910. l. 50.355/9. uzupełnionem rozp. z dnia 1. maja 1911. l. 11.990. oznajmił, że zezwala na przypuszczanie dziewcząt zapisanych w charakterze prywatnych uczenic w męskich szkołach średnich, do hospitowania nauki publicznej tylko w takich miejscowościach, w których na razie niema liceum żeńskiego, wyższej szkoły żeńskiej lub żeńskiego seminarium nauczycielskiego (okól. c. k. Rady szk. kraj. z dnia 2. września 1910. l. 27.401.).

9. Reskryptem c. k. Ministerstwa W. i O. z dnia 2. lipca 1910. l. 26.075. przyznano dodatek pensyjny VIII. rangi prof. Dr. Witołdowi Schreiberowi z ważnością od 1. października 1910. (rozp. c. k. Rady szk. kraj. z dnia 30. sierpnia 1910. l. 46.863.).
10. Rozp. c. k. Rady szk. kraj. z dnia 18. października 1910. l. 62.440. przyznano prof. Dr. Witołdowi Schreiberowi drugi dodatek pięcioletni począwszy od 1. września 1910.
11. Rozp. c. k. Rady szk. kraj. z dnia 30. października 1910. l. 65.614. zatwierdzono rzecz. nauczyciela, Dra Kazimierza Ciesielskiego w zawodzie nauczycielskim i nadano mu tytuł c. k. profesora.
12. Rozp. c. k. Rady szk. kraj. z dnia 15. listopada 1910. l. 68.966. przyznano prof. ks. Dr. Stefanowi Szydelskiemu I. dodatek pięcioletni od 1. stycznia 1911. począwszy.
13. Okólnikiem z dnia 9. grudnia 1910. l. 512. zabroniło Prezydium c. k. Rady szk. kraj. uczniom brania udziału w jakichkolwiek publicznych występach i manifestacjach bez wyraźnego zezwolenia Dyrekcyi.
14. Okólnikiem z dnia 17. grudnia 1910. l. 66.096. udzieliła c. k. Rada szk. kraj. Dyrekcyi 1 egzemplarz broszury p. t. „Programm für den fakultativen Schiessunterricht an den Mittelschulen“ z poleceniem zgłoszenia się na wypadek wprowadzenia nauki strzelania w tutejszym zakładzie.
15. Okólnikiem z dnia 8. stycznia 1911. l. 80.088. zwraca c. k. Rada szk. kraj. uwagę uczniów na obwieszczenie Dyrekcyi policyi, w którym zabroniono młodzieży szkolnej uprawiania sportu saneczkowego na publicznych placach i ulicach miasta.
16. Okólnikiem z dnia 26. stycznia 1911. l. 1.432/IV. zarządziła c. k. Rada szk. kraj., aby pierwsze półrocze roku szkolnego 1910/11. zakończono dnia 31. stycznia i aby wydano świadectwa półroczne dnia 1. lutego po nabożeństwie. Początek II. półrocza wyznaczono na dzień 3. lutego 1911.
17. Okólnikiem z dnia 31. stycznia 1911. l. 826/IV. zawiadamia c. k. Rada szk. kraj., że Rabin Dr. Jecheskel Caro objął nadzór nad nauką religii mojżeszowej w lwowskich szkołach średnich.
18. Okólnikiem z dnia 16. lutego 1911. l. 2.331/IV. zwraca c. k. Rada szk. kraj. uwagę na możliwość korzystania ze zniżek w cenie biletów wstępu do grotty w Postojnie.
19. Okólnikiem z dnia 30. stycznia 1911. l. 595/IV. zarządza c. k. Rada szk. kraj., aby wszelkie uroczystości szkolne obchodzono tylko w czasie wolnym od nauki. W celu przygotowania obchodów nie należy uwalniać uczniów od nauki obowiązkowej.
20. Okólnikiem z dnia 29. lutego 1911. l. 259/IV. zarządziła c. k. Rada szk. kraj., aby z powodu 50. rocznicy śmierci Tarasa Szewczenki uwolniono w tych zakładach młodzież od nauki, gdzie będzie urządzony poranek. Podczas obchodów urządzanych przez towarzystwa i komitety nie może być młodzież uwolnioną od nauki.

21. Okólnikiem z dnia 8. marca 1911. l. 4.091/IV. zwraca c. k. Rada szk. kraj. uwagę, że przedstawienia kinematograficzne należą do przedstawień publicznych, a tem samem stosuje się do nich obojętne przepisy szkolne.
22. Okólnikiem z dnia 28. marca 1911. l. 4.995/IV. zabroniła c. k. Rada szk. kraj. uczęszczać młodzieży szkolnej na t. zw. wrotnisko w „Pałacu Sportowym“ przy ulicy Zielonej.
23. Obwieszczeniem Magistratu m. Lwowa z dnia 21. kwietnia 1911. l. 63.953. i okólnikiem c. k. Rady szk. kraj. z dnia 4. maja 1911. l. 7.551/IV. zawiadomiono Dyrekcyę o zakazie goszczenia młodzieży szkolnej w szynkach, restauracjach, cukierniach, kawiarniach i t. p. — W razie przekroczenia tego zakazu podlegać będzie karom nie tylko młodzież szkolna, ale i właściciele szynków i t. p. pociągnięci będą do surowej odpowiedzialności.
24. Okólnikiem z dnia 8. kwietnia 1911. l. 6.520/IV. podaje c. k. Rada szk. kraj. do wiadomości reskrypt Pana Ministra W. i O. z dnia 30. marca 1911. l. 8.661. w sprawie terminów feryi głównych i świątecznych.
 1. Główne ferye tegoroczne trwać mają od 1. lipca do 31. sierpnia 1911.
 2. Pierwsze półrocze 1911/12. zakończy się dnia 31. stycznia 1912. Dzień 31. stycznia 1912. będzie wolnym od nauki.
 3. Drugie półrocze 1911/12. rozpocznie się dnia 1. lutego 1912., w tym dniu jednak nie będzie nauki.
 4. Ferye świąt Bożego Narodzenia trwać mają w Galicyi zachodniej od 22. grudnia 1911. do 7. stycznia 1912. włącznie; w Galicyi wschodniej od 22. grudnia do 27. grudnia 1911. (według obrządku łacińskiego) i od 5. stycznia do 10. stycznia 1912. (według obrządku greckiego).
 5. Ferye świąt Wielkanocnych trwać mają w Galicyi zachodniej od wtorku wielkiego tygodnia włącznie do środy po niedzieli wielkanocnej, a w wschodniej Galicyi od środy wielkiego tygodnia do środy po niedzieli wielkanocnej włącznie (według obrz. łacińskiego) i od środy wielkiego tygodnia do środy po niedzieli wielkanocnej (według obrz. greckiego). Powyższy rozkład feryi ma być na przyszłość stale wprowadzony.

Książki aprobowane do użytku szkolnego.

1. Lesebuch für die oberen Klassen der galiz. Mittelschulen. I. Teil. V. Klasse, II. Auflage. (rozp. z 28/IV. 1910. l. 22.439.).
2. Lesebuch für die oberen Klassen der galiz. Mittelschulen. IV. Teil. I. Aufl. nakładem K. S. Jakubowskiego we Lwowie. Cena 1. i 2. egzemplarza po 4 K (rozp. 28/IV. 1910. l. 22.439.).
3. Dr. N u s b a u m, Zoologia dla klas wyższych szkół średnich, nakładem K. Jakubowskiego we Lwowie. Cena 3 K 60 h. (rozp. z 13/V. 1910. l. 21.788.).

4. Олександр Барвінський, Огляд історії українсько-руської літератури. Nakładem wyd. Książek szkolnych. Cena 1 K 50 h. (rozp. z 20/V. 1910. 1. 28.853.).
5. Ks. Dr. Stefan Szydelski, Dzieje biblijne Nowego Przymierza, nakładem Gubrynowicza i Syna we Lwowie. Cena 1 K 80 h. (rozp. z 17/VII. 1910. 1. 39.515.).
6. Dr. St. Węckowski, Książka do nauki języka francuskiego, cz. II., nakładem Towarz. nauczycieli we Lwowie 1910. Cena 2 K 80 h. (rozp. z 22/VII. 1910. 1. 37.127.).
7. Dziwiński, Podręcznik arytmetyki i algebry, wyd. IV., nakładem Towarz. nauczycieli we Lwowie. Cena 4 K 50 h. (rozp. z 29. lipca 1910. 1. 43.831.).
8. Ignacy Kranz, Arytmetyka na klasę III., nakładem autora w Krakowie. Cena 1 K 80 h. (rozp. z 2/VIII. 1910. 1. 32.576.).
9. Ignacy Kranz, Geometria pogładowa na kl. III., nakładem autora w Krakowie. Cena 1 K 80 h. (rozp. z 2/VIII. 1910. 1. 36.197.).
10. Ignacy Kranz, Geometria pogładowa na kl. II., nakładem autora w Krakowie. Cena 1 K 40 h. (rozp. z 2/VIII. 1910. 1. 35.305.).
11. Ignacy Kranz, Geometria pogładowa na kl. I., nakładem autora w Krakowie. Cena 1 K 20 h. (rozp. z 2/VIII. 1910. 1. 32.576.).
12. B. Gebert i G. Gebertowa, Opowiadania z dziejów ojczystych dla klasy I. Cena 2 K 20 h. (rozp. z 30/VIII. 1910. 1. 50.925.).
13. Петро Огоновский, Учебник фізики для низших клас шкіл середних, II. вид. Cena 2 K 60 h. (rozp. z 14/IX. 1910. 1. 66.461.).
14. A. M. Kawecki i Dr. Fr. Tomaszewski, Fizyka i krótki rys kosmografii dla niższych klas szkół średnich, wyd. VI., nakładem autorów. Cena 2 K (rozp. z 6/X. 1910. 1. 55.626.).
15. Dr. Ludwik Finkel i Dr. Stanisław Głąbiński, Historia monarchii austriacko-węgierskiej, oraz wiadomości polityczne i społeczne, wyd. III., nakładem Towarz. naucz. we Lwowie. Cena 2 K (rozp. z 6/X. 1910. 1. 55.615.).
16. Іван Верхратский, Зоологія на высші класи шкіл середних, вид. IV. Cena 3 K (rozp. z 21/X. 1910. 1. 63.112.).
17. Dr. K. Petelenz, Deutsche Grammatik für die galizischen Mittelschulen, wyd. IV., nakładem G. Seyfartha we Lwowie. Cena 1 K 80 h. (rozp. z 31/X. 1910. 1. 56.586.).
18. Dr. St. Węckowski i J. Szarota, La France, T. I. II., nakładem Towarz. nauczycieli we Lwowie. Cena po 4 K (rozp. z 31/X. 1910. 1. 63.418.).
19. Aleksander Semkowicz, переклав Василь Білецький, Оповіданє із всесвітної історії для низших клас шкіл середних, nakładem fund. krajowego. Cena 2 K (rozp. z 16/XI. 1910. 1. 69.951.).
20. Roberson Butler, The english language, Wiedeń (K. Graeser) (rozp. z 30/XI. 1910. 1. 61.518.).

21. Dr. St. Węcowski, Książka ho nauki języka francuskiego, cz. III., nakładem Towarz. nauczycieli. Cena 3 K 20 h. (rozp. z 7/XII. 1910. l. 59.751.).
 22. Dr. Kazimierz Krotoski, Opowiadania z dziejów monarchii austriacko-węgierskiej w związku z historią powszechną dla klasy III. szkół średnich. Kraków 1910. Nakładem autora. Cena 2 K 50 h. (rozp. z 22/I. 1911. l. 73.422.).
 23. L. Germann i K. Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla kl. I. szkół średnich, wyd. VII., opracował St. Gayczak. Nakładem Jakubowskiego we Lwowie. Cena 2 K 40 h. (rozp. z 5/I. 1911. l. 72.780.).
 24. Ignacy Kranz, Arytmetyka na klasę I. i II. gimnazyów i szkół realnych, nakładem autora w Krakowie. Cena 1 K 50 h. (rozp. z 27/I. 1911. l. 287/IV.).
 25. Małecki Antoni, Gramatyka języka polskiego, wydanie XI., nakładem autora. Cena 2 K 40 h. (rozp. z 31/I. 1911. l. 765/IV.).
 26. Dr. Tadeusz Wiśniowski, Wiadomości z zoologii dla klas niższych szkół średnich, wyd. III., nakładem Jakubowskiego we Lwowie. Cena 3 K 60 h. (rozp. z 22/II. 1911. l. 1.828/IV.).
 27. Ks. Walenty Gadowski, Zarys historii kościoła katolickiego, wyd. III., nakładem autora w Tarnowie. Cena 3 K (rozp. z 8/III. 1911. l. 3.215/IV.).
 28. Stanisław Matzke, Tempera i jej użycie, nakładem Górskiego w Krakowie (rozp. z 4/IV. 1911. l. 5.848/IV.).
 29. Ks. T. Dąbrowski, Historia biblijna, Stary Zakon, wyd. VI., nakładem Seyfartha we Lwowie. Cena 1 K 70 h. (rozp. z 12/IV. 1911. l. 6.078/IV.).
 30. Ippoldt-Stylo, Deutsches Lesebuch, II. Teil für die VI. Klasse, II. Aufl., nakładem Jakubowskiego. Cena 4 K (rozp. z 12/IV. 1911. l. 6.493/IV.).
 31. L. Germann i K. Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla kl. IV. szkół średnich, wyd. IV., opracował St. Gayczak, nakładem Jakubowskiego we Lwowie. Cena 3 K (rozp. z 12/IV. 1911. l. 6.492/IV.).
 32. R. Suppantshitsch, Poglądowa nauka geometrii dla kl. I. szkół średnich, przetłómaczył Dr. L. Hordyński, nakładem Seyfartha we Lwowie. Cena 1 K (rozp. z 19/V. 1911. l. 8.192/IV.).
 33. Fr. Próchnicki i Dr. K. Wojciechowski, Wypisy polskie dla kl. IV. i Wypisy polskie dla kl. V., nakładem Towarz. nauczycieli we Lwowie. Cena I. K 3'60; II. K 3'80 (rozp. z 29/V. 1911. l. 8.531/IV.).
-

VIII. Stan funduszu zapomogowego dla biednych uczniów w roku 1910/11.

Przychód.

1. Pozostałość z roku szkolnego 1909/10.	69 K 24 h
2. Datki zebrane przy zapisie uczniów i przy innych sposobnościach	270 „ 74 „
3. Składka w kościele podczas nabożeństw szkolnych	90 „ 01 „
4. Reszty z taks egzaminowych	38 „ 55 „
5. Nadzwyczajne datki złożyli:	
Włodzimierz Barański, pryw. uczeń V. a.	100 „ — „
Ks. Michał Baściak	20 „ — „
WP. M. Stachowski	10 „ — „
Prof. Józef Grünberg	5 „ — „
6. Prowizya od kwot funduszu składanych na książeczkę K. O.	106 „ 71 „
7. Drobne datki uczniów i profesorów	8 „ 50 „
Razem	718 K 75 h

Rozchód.

1. Zapomogi udzielone uczniom na ubiór i utrzymanie	198 K — h
2. Na książki dla ubogich uczniów	189 „ 89 „
3. Na opłatę szkolną dla ubogich uczniów	40 „ — „
4. Odwiezienie chorego ucznia do domu	— „ 80 „
5. Opłata wstępu na wystawę	— „ 80 „
6. Pozostałość	289 „ 26 „
Razem	718 K 75 h

Za łaskawe datki złożone na wsparcie biednych uczniów składa Dyrekcya ofiarodawcom serdeczne podziękowanie.

Zapomogi po 20 koron z fundacyi im. Kruka-Heidenreicha otrzymali dnia 4. marca 1911.: Franciszek Stach III. a., Grzegorz Magiera IV. a., Gustaw Porębski VI. a., Kazimierz Karpień VII. a., Józef Maryjowski VII. a.

Zapomogę z fundacyi ś. p. Dr. Teofila Gerstmann'a w kwocie po 20 koron otrzymali: Włodzimej Kułaj III. b., Edward Waligórski VII. b.

Rachunek fundacyi im. Kruka-Heidenreicha za r. 1910. sprawdziło c. k. Namiestnictwo rozporządzeniem z dnia 20. kwietnia 1911. 1. XIII. b. 88.

Skład kuratorji tworzyli: dyrektor Michał Rembacz (przewodn.); prof. Józef Grünberg i prof. ks. Dr. Stefan Szydelski (jako członkowie); prof. Dr. Witołd Schreiber i prof. Wincenty Kubik (jako zastępcy).

IX. Zarządzenia w sprawie rozwoju sił fizycznych młodzieży, zabawy, wycieczki naukowe, czytelnia, kółka i t. p.

Gry i zabawy ruchowe prowadziło jak w roku zeszłym Tow. Zabaw Ruchowych na swoich boiskach. W roku ubiegłym ułożyło Towarzystwo stosownie do myśli przewodnich przez ankietę wyrażonych szczegółowy plan ćwiczeń. Młodzież podzielono stosownie do wieku na dwie grupy młodszych i starszych, (każda z grupy 2 razy ćwiczyła po 2 godziny tygodniowo).

Grupa młodszych I.—IV. kl. obejmowała: pół godziny musztry i ćwiczeń wolnych, dalsze pół godziny football, następnie $\frac{1}{2}$ godz. jedną z gier, jak palant, hokey basket ball i t. d., a wreszcie ostatnie $\frac{1}{2}$ godz. ćwiczenia z zakresu lekkiej atletyki.

Grupa starszych od V.—VII. ćwiczyła 1 godzinę piłkę nożną, $\frac{1}{2}$ godz. jedną z innych gier, oraz szermierkę, a wreszcie $\frac{1}{2}$ godziny lekką atletykę.

Wielką wagę przykładano do tego, aby gry i zabawy przeplatać ćwiczeniami oddechowemi. Zabawy odbywały się na boisku od sierpnia do końca października, (w zimie na torze saneczkowym towarzystwa,) a na wiosnę od połowy kwietnia do końca czerwca. Przeciętnie udział ćwiczących wynosił w grupie młodszych do 100 — starszych do 60.

Nadzór nad młodzieżą sprawował prof. dr. Hornung.

Czytelnia polska uczniów podniosła się b. r. szkol. niezwykle. Liczyła członków 114; dochody wynosiły 188 K 48 hal., a rozchody 155 K 34 hal.; z tego wydano 60 K na zakupienie nowych książek, a 15 K 80 hal. na oprawę. Przeznaczono nadto 5 K ua dar grundwaldzki i 5 K na dar narodowy 3 maja. Bibliotekę powiększono w b. r. o 126 dzieł. Czytelnia prenumerowała 6 czasopism literackich, artystycznych i naukowych; zasilano ją nadto według potrzeby czasopismami z biblioteki profesorskiej. Czytelnia była otwartą trzy razy na tydzień po dwie godziny. Przeciętna frekwencja wynosiła w miesiącach zimowych 35, a w letnich 17 członków. Prócz czasopism służyły do rozrywki różne gry towarzyskie.

Czytelnią kierował wydział złożony z przewodniczącego i 18 wydziałowych. Wszyscy członkowie Czytelni dzielili się na kółka, które miały na celu wspólną pracę naukową, przygotowanie odczytów i obchodów. W b. r. wygłoszono 8 odczytów historycznych i naukowych p. t. : 1. Polska a zakon krzyżacki, 2. Stosunek Polski do Prus, 3. Nowoczesne oświecenie, 4. Mieszkania starożytnych Rzymian, 5. O żelazie, 6. O naukach i sztukach, 7. Merkury, 8. O ciałach wybuchowych. Staraniem Czytelni urządzono uroczysty poranek grunwaldzki; wydział kierował również uczniami szkoły podczas obchodów narodowych i pracował skutecznie nad popieraniem przemysłu krajowego.

Wycieczki. Pod kierownictwem nauczyciela Fr. Ulkowskiego urządzili uczniowie klasy I. a wycieczkę do Pasiiek miejskich (uczestników 22), uczniowie klasy II. a byli na Czartowskiej skałe (uczestni-

ków 32), uczniowie IV. a zwiedzili Stradcz — Janów (uczestników 20) pod kierunkiem naucz. Alfreda Hodboda. Profesor Dr. Thullie zwiedzał z uczniami klasy VI. a, wystawę awiatyczną we Lwowie (uczestników 10), uczniowie klasy VII. a i VII. b zwiedzili centralę elektryczną na Persenkówce również pod kierunkiem prof. Thulliego (uczestników 46.)

Klasami zwiedzali także uczniowie pod kierunkiem profesorów uczących rysunków odręcznych Wystawę Sztuki polskiej i Wystawę podhalańską.

Kółko francuskie („Cercle français“). Z inicjatywy prof. Dra Węckowskiego założyli uczniowie 2 najwyższych klas VI. i VII. „Kółko francuskie“ w łonie „Czytelnia“. Zadaniem kółka było ćwiczenie się wzajemne w konwersacji francuskiej i głębsze zaznajamianie się z historią, kulturą i literaturą Francji, wygłaszanie krótkich referatów ustnie lub pisemnie w języku francuskim, lektura wspólna lub indywidualna dzieł francuskich, oraz dyskusja na uprzednio zapowiedziany temat.

„Kółko francuskie“ odbyło 16 posiedzeń w odstępach mniejwięcej dwutygodniowych.

Tytuły pogadnek lub referatów były następujące :

1. La Bretagne et la Lithuanie (ucz. Karpiel, kl. VII.).
2. Couronnement de Napoléon I. (ucz. Kotik, kl. VII.).
3. L'ascension de Chimborasso par Charles Humboldt (ucz. Bernhardt kl. VII.).
4. Les avalanches (ucz. Karpiel, kl. VII.).
5. Livingstone et Stanley (ucz. Storożyński, kl. VII.).
6. François Coppée (ucz. Karpiel, kl. VII.).
7. L'époque Napoléonienne (ucz. Seidner, kl. IV.).
8. Guy de Maupassant (ucz. Michalski, kl. VII.).
9. Jean Valjean (ucz. Gottfried, kl. VI.).
10. Ampère (ucz. Wohn, kl. VII.).
11. Causes, caractère et conséquences des croisades (ucz. Storożyński, kl. VII.).
12. L'Europe au moment d'aujourd'hui (ucz. Seidner, kl. IV.).

Do „Kółka“ należało 16 uczniów klas VI. i VII.; „Kółko“ prenumerowało z funduszków szkolnych czasopismo „Je sais tout“ i „Echo français“.

Warsztaty studenckie, urządzone staraniem Ligi Pomocy przemysłowej, miały z tut. zakładu 7 uczniów na praktyce w ciągu roku 1910/11. Na dział metalowy uczęszczali: Babia Józef, III. kb., Nartowski Bronisław, III. b., Olszewski Żdzisław, IV. b., Olszewski Stanisław, V. b., Hączkiewicz Józef, V. b; na dział drzewny: Bielski Tadeusz, III. b.; na dział elektro-techniczny Lisowski Maryan III. b.

X. Statystyka i klasyfikacya za rok szkolny 1910/11.

(Liczba dodana u góry oznacza prywatystów).

	W klasie														Razem
	I a	I b	II a	II b	III a	III b	IV a	IV b	V a	V b	VI a	VI b	VII a	VII b	
I. Liczba uczniów.															
Z końcem roku szk. 1909/10	55 ¹	50 ¹	39	37	44	36 ¹	41 ²	35 ³	29	28	35	35	27	26 ²	517 ⁹
Z początkiem r. szk. 1910/11	42	43	53	53	43	42	47	45	44	40	32	23	35	33	575
Podczas r. szk. wstąpiło	1	—	2	—	2	1	2	2	1	2	—	—	—	—	13
Przyjęto więc ogółem . . .	43	43	55	53	45	43	49	47	45	42	32	23	35	33	588
Między tymi przybyło nowych:															
a) z promocją z niższej klasy	—	—	2	2	2	3	3	3	5	2	1	1	1	1	26
b) na podstawie egzaminu wstępnego	39	41	4	4	7	5	3	2	1	3	—	—	1	—	110
c) repetentów	1	—	—	—	—	—	—	2	2	2	—	—	—	—	7
Z tutejszego zakładu przyjęto:															
a) z promocją z niższej klasy	—	—	45	41	29	34	38	35	36	28	26	21	32	30	395
b) repetentów	3	2	4	6	7	1	5	5	1	7	5	1	1	2	50
Podczas r. szk. wystąpiło	11	12	3	2	3	1	2	3	7	7	3	2	2	2	60
Liczba uczniów z końcem roku szk. 1910/11 . .	32	31	52	51	42	42	47	44	38	35	29	21	33	41	528
Między tymi:															
a) uczniów publicznych	32	31	50	50	42	42	45	42	36	35	29	21	33	31	519
b) „ „ prywatnych	—	—	2	1	—	—	2	2	2	—	—	—	—	—	9
2. Miejsce urodzenia.															
(Kraj).															
Lwów	16	17	33 ¹	27 ¹	22	13	26 ²	15 ¹	12	9	10	7	15	15	237 ⁵
Galicja prócz Lwowa . .	12	11	15 ¹	21	18	24	19	25 ¹	20 ²	23	18	13	17	15	251 ⁴
Austria niższa	2	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	4
Bukowina	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	3
Czechy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kroacja	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Królestwo Polskie	1	2	—	—	—	—	—	2	1	2	—	—	—	1	9
W. Ks. Poznańskie	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Litwa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Morawa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Niemcy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rosya	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	1	—	—	4
Slawonia	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	2

	W klasie														Razem	
	I a	I b	II a	II b	III a	III b	IV a	IV b	V a	V b	VI a	VI b	VII a	VII b		
Szwajcarya	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	
Śląsk	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
Tyrol	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Węgry	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	
Razem	32	31	50 ²	50 ¹	42	42	45 ²	42 ²	36 ²	35	29	21	33	31	519 ⁹	
3. Narodowość.																
Polaków	31	27	46 ²	45 ¹	42	38	43 ²	37 ²	36 ²	31	29	14	33	28	480 ⁹	
Rusinów	—	2	—	5	—	4	—	4	—	4	—	7	—	3	29	
Niemców	1	2	3	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	9	
Węgrów	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
Czechów	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Razem	32	31	50 ²	50 ¹	42	42	45 ²	42 ²	36 ²	35	29	21	33	31	519 ⁹	
4. Wyznanie.																
Rzymsko-katolickie	24	18	35 ²	27 ¹	33	32	32 ¹	29 ¹	22 ²	27	22	13	28	19	361 ⁷	
Grecko-katolickie	—	6	—	10	—	6	—	4	—	6	—	8	—	4	44	
Ormiańsko-katolickie	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	
Ewangelickie (augusb.)	4	4	4	2	—	—	4	1	7	1	1	—	—	—	28	
„ (menon.)	—	1	1	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	5	
Mojżeszowe	3	2	10	11	9	4	9 ¹	6 ¹	5	1	6	—	5	8	79 ²	
Razem	32	31	50 ²	50 ¹	42	42	45 ²	42 ²	36 ²	35	29	21	33	31	519 ⁹	
5. Wiek uczniów.																
Miało lat 11	6	9	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	
„ „ 12	14	7	18 ¹	20	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	62 ¹	
„ „ 13	9	8	15	11 ¹	12	5	—	—	—	—	—	—	—	—	60 ¹	
„ „ 14	3	6	8 ¹	6	12	14	13	14	—	4	—	—	—	—	80 ¹	
„ „ 15	—	1	1	11	5	11	17 ¹	12	6	9	4	—	—	—	77 ¹	
„ „ 16	—	—	—	2	10	9	11	9 ²	16 ¹	9	9	3	—	—	78 ³	
„ „ 17	—	—	—	—	—	3	3	4	5 ¹	9	8	5	5	11	53 ¹	
„ „ 18	—	—	—	—	—	—	1 ¹	3	8	3	3	5	11	11	45 ¹	
„ „ 19	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	5	5	8	1	21	
„ „ 20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	6	6	—	15	
„ „ 21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	—	5	
„ „ 22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
„ „ 23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
„ „ 24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
„ „ 25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Razem	32	31	50 ²	50 ¹	42	42	45 ²	42 ²	36 ²	35	29	21	33	31	519 ⁹	
6. Według miejsca zamieszkania rodziców.																
a) Miejskowych	27	20	41 ²	38	31	34	34 ²	26 ¹	25 ¹	21	23	12	29	25	386 ⁶	
b) Zamiejscowych	5	11	9	12 ¹	11	8	11	16 ¹	11 ¹	14	6	9	4	6	133 ³	

	W klasie														Razem	
	I a	I b	II a	II b	III a	III b	IV a	IV b	V a	V b	VI a	VI b	VII a	VII b		
Z pomiędzy zamiejscowych było z powiatu :																
Bochnia	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Borszczów	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Bobrka	—	—	—	—	1	1	1	—	—	1	—	—	1	—	—	5
Brody	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brzeżany	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	3
Brzozów	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Buczacz	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Bukowina	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brzesko	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Cieszanów	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Czortków	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dobromil	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Dolina	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Drohobycz	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Gródek Jagielloński	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	3
Grybów	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Halicz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Horodenka	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Husiatyn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jarosław	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	3
Jaśło	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jaworów	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2
Kałuż	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Kamionka strumiłowa	—	1	—	1	—	—	1	2	1	1	2	—	—	—	—	9
Kolbuszowa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kołomyja	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Kosów	—	—	0 ¹	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0 ¹
Kraków	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	4
Krosno	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Królestwo Polskie	1	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	6
Lisko	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Lwów	1	2	2	4	3	1	4	1	3	2	2	—	—	—	—	25
Łańcut	—	1	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4
Morawa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mościska	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Nowy Sącz	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Nowy Targ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nadwórna	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Peczeńżyn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Podhajce	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2
Przemysł	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Przemysłany	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	5
Przeworsk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rawa ruska	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	3
Rohatyn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ropczyce	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rosya	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3
Rudki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Rzeszów	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2

	W klasie														Razem
	I a	I b	II a	II b	III a	III b	IV a	IV b	V a	V b	VI a	VI b	VII a	VII b	
Sambor	—	—	—	1	—	—	—	—	0 ¹	—	—	—	—	—	1 ¹
Sanok	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Skafat	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sniatyn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sokal	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	4
Stanisławów	—	—	—	—	—	—	—	1 ¹	—	1	—	—	—	—	4 ¹
Stary Sambor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Stryj	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2
Tarnobrzeg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Tarnopol	—	—	—	—	1	—	1	1	1	—	—	—	—	—	4
Tarnów	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Tłumacz	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Trembowla	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Turka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wadowice	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wiedeń	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Zbaraż	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Złoczów	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Żółkiew	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	4
Zydaczów	—	1	1	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	5
7. Klasyfikacya.															
<i>a) Z końcem roku szkolnego 1910/11.</i>															
Uzdolnionych z wynikiem:															
chlubnym	1	—	4	2	3	3	3	2	2	—	4	1	2	3	30
uzdolnionych	20	21	33 ¹	38 ¹	25	29	29 ¹	25 ¹	18 ²	22	16	13	23	23	335 ⁶
nieuzdolnionych	7	7	4 ¹	7	6	2	0 ¹	7	7	6	4	7	2	3	69 ²
Pozwolono składać egzamin poprawczy	4	3	9	3	7	8	13	8	9	7	5	—	6	2	84
Przeznaczono do egzaminu uzupełniającego i nieklasifikowano	—	—	—	—	1	—	—	0 ¹	—	—	—	—	—	—	1 ¹
Razem	32	31	50 ²	50 ¹	42	42	45 ²	42 ²	36 ²	35	29	21	33	31	519 ⁹
<i>b) Uzupełnienie klasyfikacji za rok szkolny 1909/10:</i>															
Do egzaminu poprawczego przeznaczono	8	6	7	5	2	3	5 ¹	2	1	4	9	5	1	3	61 ¹
Z tych egzamin złożyło	8	6	5	4	2	3	5 ¹	2	1	4	9	5	—	3	57 ¹
„ „ nie złożyło	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	4
Do egzaminu uzupełniającego przeznaczono	1	—	—	—	—	—	—	0 ¹	—	—	—	—	—	0 ¹	1 ²
Z tych egzamin złożyło	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ „ nie złożyło	1	—	—	—	—	—	—	0 ¹	—	—	—	—	—	0 ¹	—
<i>c) Ostateczny wynik klasyfikacji za rok szk. 1909/10.</i>															
Chlubnie uzdolnionych	2	2	2	5	1	3	3	2	4	1	3	2	1	3	34
Uzdolnionych	45 ¹	42 ¹	28	29	36	31 ¹	35 ²	27 ¹	22	19	29	31	24	23 ¹	421 ⁷

	W klasie														Razem
	I a	I b	II a	II b	III a	III b	IV a	IV b	V a	V b	VI a	VI b	VII a	VII b	
Nieuczestniczących	7	6	9	3	7	2	3	6	3	8	3	2	2	—	61
Nieklassyfikowani	1	—	—	—	—	—	—	0 ¹	—	—	—	—	—	0 ¹	1 ²
Razem	55 ¹	50 ¹	39	37	44	36 ¹	41 ²	35 ²	29	28	35	35	27	26 ²	517 ⁹
8. Liczba uczniów zapisanych na naukę nadobow.															
Na język ruski względnie obowiązkowy	—	—	—	—	—	—	5	—	6	3	—	2	—	—	16
Na język angielski	—	—	—	—	—	—	8	10	1	5	3	1	2	1	31
Na ćwiczenia w chemicznym laboratorium	—	—	—	—	—	—	—	2	6	—	6	4	—	—	18
Na stenografię	—	—	—	—	—	2	10	—	—	2	1	1	3	—	19
Na śpiew	3	2	9	5	1	2	—	—	2	6	4	1	4	—	39
9. Stypendya.															
Liczba stypendystów	1	—	—	—	—	1	1	1	1	—	1	2	3	2	13
Ogólna kwota K	400	—	—	—	—	525	400	500	140	—	500	420	1120	500	4505
10. Opłaty.															
Z uczniów klasyfikowanych opłatę szkolną uiszcilo:															
W I. półroczu	22	24	13 ²	14 ¹	17	10	9 ²	8 ²	7 ²	11 ²	16	3	3	7 ¹	154 ^{1,2}
W II. półroczu	15	11	19 ²	15 ¹	19	13	5 ²	23 ¹	14 ²	16	10	10	10	9	189 ⁸
Z tych uczniów klasyfikowanych było:															
Od całej opłaty szkolnej uwolnionych:															
w I. półroczu	12	11	37	37	24	32	37	34	33	29	26	10	32	25	388
w II. półroczu	17	9	31	35	23	29	40	19	21	19	19	11	23	22	328
Od połowy opłaty było uwolnionych	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2
Opłata szkolna wynosiła wogóle:															
w I. półroczu K	880	1000	600	600	680	400	440	360	400	600	240	120	120	320	6760
w II. półroczu K	600	460	840	680	760	480	240	960	660	680	400	440	440	360	8000
Razem	1480	1460	1440	1280	1440	880	680	1320	1060	1280	640	560	560	680	14760
Taksy wstępne po 4-2 K od 140 uczn. wynosiły	40	41	6	4	9	6	6	9	7	6	1	2	2	1	588
Opłaty po 2 K na środki naukowe od 588 uczn.	43	43	55	53	45	43	49	47	45	42	32	23	35	33	1176
Taksy za duplikaty świadectw K	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56
Datki na zabawy szkolne od 576 uczn. po 1 K.	43	43	54	53	44	43	47	45	44	42	32	23	31	32	576

XI. Spis uczniów klasyfikowanych w II. półroczu roku szkolnego 1910/11.

Dopisek (chlub.) przy nazwiskach uczniów oznacza chlubnie uzdolnionych.

Klasa I. a.

1. Bizanz Otto, 2. Bodaszewski Stanisław (chlub.), 3. Brodzisz Jan, 4. Csadek Konstanty, 5. Dworski Zbigniew, 6. Gerlach Erwin, 7. Hauser Mieczysław, 8. Hoffner Franciszek, 9. Jurkiewicz Kazimierz, 10. Kajetanowicz Zbigniew, 11. Karasiński Jan, 12. Kavka Władysław, 13. Konopacki Józef, 14. Krzymowski Stanisław, 15. Kugler Franciszek, 16. Kühner Fryderyk, 17. Kuśnirz Stanisław, 18. Kutenplahn Emanuel, 19. Löwenstamm Stanisław, 20. Moszyński Władysław, 21. Zalewski Władysław.

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 4 uczniów. Za nieuzdolnionych do klasy następnej uznano 7 uczniów.

Klasa I. b.

1. Biliński Włodzimierz, 2. Czernik Józef, 3. Dziejicki Czesław, 4. Kopystyński Aleksander, 5. Laskiewicz Józef, 6. Müller Alfred, 7. Nowi Tadeusz, 8. Petryczko Wilhelm, 9. Popławski Jerzy, 10. Prugar Bruno, 11. Reper Michał, 12. Różański Tadeusz, 13. Schreyer Otto, 14. Specht Ferdynand, 15. Stachowski Mieczysław, 16. Turba Edward, 17. Tychowski Aleksander, 19. Wiktor Zbigniew, 20. Witowski Edward, 21. Zemanek Adam

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 3 uczniów. Za nieuzdolnionych do klasy następnej uznano 7 uczniów.

Klasa II. a.

1. Andrusikiewicz Adam, 2. Będowski Ludwik, 3. Bieniasz Stanisław, 4. Dawidek Alfred, 5. Deskur Feliks (chlub.), 6. Domaszewski Adam, 7. Dubel Bolesław, 8. Eberle Aleksander, 9. Fiel Markus, 10. Finkels Jakób, 11. Führer Aleksander, 12. Führer Fryderyk, 13. Gaj Ludwik, 14. Gawroński Łukasz, 15. Gigiel Jerzy, 16. Górski Aleksander, 17. Gref recte Greif, 18. Grodzki Alojzy, 19. Hahn Tadeusz, 20. Halper Siegfried (chlub.), 21. Janicki Aleksander, 22. Janisz Aleksander, 23. Kałkowski Tadasz (chlub.), 24. Kintzi Erwin, 25. Klimaszewski Stanisław, 26. Kondziołko Rudolf, 27. Kordes Eugeniusz, 28. Kudewicz Jan, 29. Łoś Feliks, 20. Müller Ernest, 31. Osiński Władysław, 32. Olepler Oser, 33. Sagave Rudolf, 34. Syniewski Grzegorz (chlub.), 35. Tarlewski Ernest, 36. Wagner Otto, 37. Winiarz Władysław (pryw.), 38. Ludwik Ignacy.

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 9 uczniów. Nieuzdolnionych 4 publicznych, 1 prywatysta.

Klasa II. b.

1. Brycki Wacław, 2. Chomiak Maryan, 3. Czernik Stefan, 4. Druksberg Seweryn, 5. Gliński Zygmunt, 6. Hudyma Roman, 7. Jurkiewicz Jan, 8. Kossowski Artur, 9. Kuha Stanisław, 10. Lauterbach Artur, 11. Lipowicz Zygmunt, 12. Łeńko Karol, 13. Łukaszewski Włodzimierz, 14. Łutczyn Tadeusz, 15. Müller Jan, 16. Mund Czesław, 17. Natalli Henryk, 18. Pasella Zygmunt, 19. Piotrowski Maryan, 20. Ratzko Leon, 21. Riemer Aleksander, 22. Rosenthal Witold, 23. Rupp Zygmunt, 24. Schrenzel Ignacy (chlub.), 25. Sekler Adolf, 26. Stachowski Stefan, 27. Stankiewicz Wojciech, 28. Steinhauf Franciszek (chlub.), 29. Szpaczyński Mikołaj, 30. Szuster Eugeniusz, 31. Tatomir Łucyan, 32. Wander Adolf, 33. Werchracki Bronisław, 34. Wittner Franciszek, 35. Wójcikiewicz Adam, 36. Wunsch Tadeusz, 37. Zadorecki Eustachy, 38. Zahaczewski Jan, 39. Zimmermann Zygmunt, 40. Żymirski Józef, 41. Waśniewski Stanisław (pryw.).

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 7 uczniów. Za nieuczestniczących uznano 3 uczniów.

Klasa III. a.

1. Baczyński Jan, 2. Daymann Maryan, 3. Fabry Łukasz, 4. Gersching Edward, 5. Gilewski Stanisław, 6. Gorecki Wincenty, 7. Graf Jonasz, 8. Granat Bronisław, Gross Fryderyk, 10. Hillenbrand Maryan, 11. Ihnatowicz Antoni, 12. Kalt Selig, 13. Karol Wilhelm, 14. Kopeć Franciszek, 15. Labiner Bernard, 16. Litwak recte Brendel Marek (chlub.), 17. Łodziński Zbigniew, 18. Magiera Edward (chlub.), 19. Poźniak Konrad, 20. Schmorak Gedale, 21. Schneikart Kazimierz, 22. Sienkiewicz Kazimierz, 23. Stach Franciszek, 24. Stankiewicz Włodzimierz, 25. Strożecki Dobrosław (chlub.), 26. Weissberg Norbert, 27. Wojciechowski Józef, 28. Zamłyński Stanisław.

Nieuczestniczących do następnej klasy było 6 uczniów, do egzaminu poprawczego z jednego przedmiotu przeznaczono 7 uczniów, 1 ucznia przeznaczono do egzaminu uzupełniającego po wakacjach.

Klasa III. b.

1. Babiak Józef, 2. Baumann Józef, 3. Bielski Tadeusz, 4. Biliński Bohdan, 5. Feduszyński Ferdynand, 6. Gilewski Władysław, 7. Gliński Włodzimierz, 8. Goldstaub Oskar, 9. Grünschlag Gedalje, 10. Jasieniak Franciszek, 11. Kahanek Wilhelm, 12. Krzyczkowski Dyonizy, 13. Kukura Teodor, 14. Kulczycki Józef, 15. Kułynycz Roman, 16. Lewicki Jerzy, 17. Lisowski Maryan, 18. Łęgowski Jan, 19. Marcinkiewicz Franciszek, 20. Mehlem Jerzy, 21. Mucha Franciszek (chlub.), 22. Nartowski Bronisław, 23. Nowotny

Czesław, 24. Pirgo Maryan (chlub.), 25. Roehr Antoni, 26. Siedlecki Roman, 27. Siegel Lewi, 28. Siwek Stanisław, 29. Smoleński Stanisław, 30. Sołtys Przemysław, 31. Willer Leon (chlub.), 32. Żurakowski Tadeusz.

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 8 uczniów. Nieuczelnionych do następnej klasy było 2 uczniów.

Klasa IV. a.

1. Babiński Stanisław, 2. Bogucki Kazimierz, 3. Czmiel Jan, 4. Danek Ryszard, 5. Dalmann Aleksander, 6. Erhardt Maryan, 7. Gelb Leopold, 8. Janisio Maryan, 9. Karol Edward, 10. Kluss Tadeusz, 11. Kremer Józef, 12. Kwiatkowski Rudolf, 13. Ladenberger Edmund, 14. Lechowicz Jan, 15. Lilien Ignacy (chlub.), 16. Magiera Grzegorz, 17. Meisenhelder Julian, 18. Nadziakiewicz Dominik (chlub.), 19. Niedźwiedzki Józef, 20. Niesiołowski Maryan, 21. Nosek Edward, 22. Pastuszyński Franc., 23. Pietrzycki Roman, 24. Pomeranz Jakób, 25. Richter Bolesław, 26. Rupp Henryk, 27. Rupp Jan, 28. Seidner Maks (chlub.), 29. Tarlerski Dawid, 30. Warchoł Jan, 31. Zawistowski Zygmunt, 32. Ziembicki Jan, 33. Pawłowski Stanisław (pryw.).

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 13 uczniów. Za nieuczelnionego do następnej klasy uznano 1 ucznia prywatnego.

Klasa IV. b.

1. Berdarich Ludomir, 2. Briefer Ozyasz, 3. Chrzanowski Konstanty (chlub.), 4. Dyszkiewicz Gustaw, 5. Flecker Zygmunt, 6. Gałyński Czesław (pryw.), 7. Godlewicz Edward (chlub.), 8. Goltental Julian, 9. Gostkowski Mieczysław, 10. Janz Antoni, 11. Koniewicz Walenty, 12. Kucharuk Jan, 13. Lewiński Stefan, 14. Luft Tadeusz, 15. Małkowski Tadeusz, 16. Mysłakowski Edmund, 17. Pinkerfeld Jakób, 18. Pokiziak Zbigniew. 19. Schwartz Juliusz, 20. Schwarz Herman, 21. Skulski Mieczysław, 22. Stadnicki Dymitr, 23. Tomaszewski Wacław, 24. Wasyleńko Tadeusz, 25. Welenowski Henryk, 26. Winter Abusch, 27. Zerygiewicz Wacław, 28. Zuber Kazimierz.

Uznano za nieuczelnionych 7 uczniów, do egzaminu poprawczego przeznaczono 8 uczniów.

Klasa V. a.

1. Bachmann Rudolf, 2. Barański Włodzimierz (pryw.), 3. Becker Jan, 4. Dreszer Eugeniusz, 5. Drucker Leon (chlub.), 6. Duziński Adam, 7. Früunf Tomasz, 8. Grab Wilhelm, 9. Gros Adam, 10. Grünbaum Józef, 11. Herlt Franciszek, 12. Korniak Mateusz, 13. Łuszczyński Roman (chlub.), 14. Maurizio Juliusz,

15. Mistat Leopold, 16. Rużyczka Tomasz, 17. Rybkowski Maryan, 18. Tarnawski Apolinary, 19. Truszkowski Roman, 20. Winiarz Julian, 21. Wiśniowski Jerzy (pryw.), 22. Żaak Antoni.

Za nieuczelnionych uznano uczniów 7; do egzaminu poprawczego z jednego przedmiotu przeznaczono uczniów 9.

Klasa V. b.

1. Białobrzegi Maryan, 2. Dorożyński Antoni, 3. Dyaków Emilian, 4. Fischer Jan, 5. Graybner Stanisław, 6. Grunwald Karol, 7. Haczkiwicz Józef, 8. Huss Feliks, 9. Juzwa Eustachy, 10. Kamocki Gustaw, 11. Karniewicz Bolesław, 12. Kwiatowski Edward, 13. Łodziński Rafał, 14. Müller Henryk, 15. Mrzygłodzki Michał, 16. Niemczyk Adam, 17. Petrusiak Karol, 18. Pokiziak Tadeusz, 19. Syrwid Władysław, 20. Władyka Jan, 21. Zawadzki Aleksander, 22. Zełenij Roman.

Do egzaminu poprawczego z jednego przedmiotu po wakacjach przeznaczono: 7 uczniów. Za nieuczelnionych do następnej klasy uznano 6 uczniów.

Klasa VI. a.

1. Bardach Benedykt (chlub.), 2. Bartoń Eustachy, 3. Barzykowski Tadeusz, 4. Bogucki Władysław, 5. Dudziński Tadeusz, 6. Fingerhut Wilhelm (chlub.), 7. Fuchs Nachman, 8. Gostkowski Kazimierz Gozdawa (chlub.), 9. Krzyczkowski Kazimierz, 10. Ladenberger Aureli, 11. Laskowski Mieczysław, 12. Nalepa Marcin, 13. Porębski Gustaw Ignacy, 14. Rückemann Wilhelm, 15. Śliwiński Wilhelm, 16. Świtkowski Stefan, 17. Sym Ernest, 18. Weiss Kazimierz, 19. Widt Zdzisław (chlub.), 20. Wonsch Henryk.

5. uczniów dopuszczono do egzaminu poprawczego po wakacjach; 4. uczniów uznano za nieuczelnionych do następnej klasy.

Klasa VI. b.

1. Czarnecki Władysław, 2. Gawacki Michał, 3. Gottfried Roman, 4. Hoffner Stanisław, 5. Hungendorf Gustaw, 6. Jaremkiewicz Seweryn, 7. Klein Maryan, 8. Kozar Eustachy, 9. Kozierowski Roman, 10. Pachla Stanisław (chlub.), 11. Pietsch Mateusz, 12. Tkaczuk Roman, 13. Tyrowicz Stanisław, 14. Wereszczyński Tadeusz.

Za nieuczelnionych do następnej klasy uznano 7 uczniów.

Klasa VII. a.

1. Bernhardt Artur, 2. Gilewski Zdzisław, 3. Grubecki Rudolf, 4. Horoch Seweryn, 5. Kaliński Emilian, 6. Kaliński Maryan,

7. Kandel Alfred, 8. Karnecki Jan, 9. Karpziel Kazimierz (chlub.), 10. Kotik Tadeusz, 11. Lassociński Zygmunt, 12. Łuszczczyński Stefan, 13. Michalski Antoni (chlub.), 14. Moniak Adam, 15. Mund Adolf, 16. Nahirny Rudolf, 17. Rawski Wincenty, 18. Storożyński Władysław, 19. Szeligowski Adam, 20. Szulc Leopold, 21. Tadlewski Marcin, 22. Treter Czesław, 23. Wilimowski Seweryn, 24. Wohn Stanisław, 25. Zimmermann Adolf.

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 6 uczniów. Z wynikiem niedostatecznym ukończyło klasę 2 uczniów.

Klasa VII. b.

1. Aszkenazy Natan, 2. Berstling Ludwik, 3. Bigo Józef, 4. Chamajdes Mechel, 5. Elster Henryk, 6. Fiderkiewicz Tadeusz, 7. Halpern Filip, 8. Harasimowicz Andrzej, 9. Hecht Dawid, 10. Hohenhauer Alfred, 11. Kirschenbaum Zygmunt, 12. Kollek Floryan (chlub.), 13. Kossowski Witold, 14. Krzymowski January, 15. Madurowicz Kazimierz, 16. Manasterski Stefan, 17. Merkun Paweł, 18. Osowski Kazimierz, 19. Pesches Herz (chlub.), 20. Pohorecki Eugeniusz, 21. Rosenbaum Maks, 22. Szymański Jan, 23. Waligórski Edward, 24. Wasylewicz Włodzimierz, 25. Weydlich Kazimierz, 26. Zambelli Stefan.

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 2 uczniów. Z wynikiem niedostatecznym ukończyło klasę 3 uczniów.

XII. Wynik egzaminu dojrzałości w roku szkolnym 1910/11.

A. W terminie jesiennym odbył się w dwóch oddziałach ustny egzamin dojrzałości pod przewodnictwem radcy Rządu Michała Rembacza, c. k. dyrektora zakładu od dnia 20. do 30. września 1910.

Świadectwo dojrzałości otrzymali: 1. Bunikiewicz Włodzimierz (ekst.), 2. Burczakówna Bronisława (ekst.), 3. Cygielstreich Józef (ekst.), 4. Darowski Witołd (ekst.), 5. Filar Kazimierz (ekst.), 5. Halberstam Karol, 7. Kazubski Edward (ekst.), 8. Kłobukowski Czesław (ekst.), 9. Mack Jerzy, 10. Marcinków Jerzy (ekst.), 11. Michalik Karol (ekst.), 12. Morawski Piotr (ekst. z odznac.), 13. Nycz Bolesław (ekst.), 14. Penkoślowski Kazimierz (ekst.), 15. Rowicki Ignacy (ekst.), 16. Ruskowski Maryan (ekst.), 17. Skórski Henryk, 18. Skulicz Stanisław (ekst.), 19. Wuttke Gustaw (ekst.).

B. W terminie zimowym odbył się ustny egzamin dojrzałości w dwóch oddziałach pod przewodnictwem radcy Rządu Michała Rembacza, c. k. dyrektora zakładu, od dnia 16. do 18. lutego 1911.

Świadectwo dojrzałości otrzymali: 1. Bedlewicz Edward (ekst.), 2. Filipkowski Władysław (ekst.), 3. Fridman Maurycy (ekst.), 4. Hempel

Kazimierz (ekst.), 5. Młakowicz Witold, 6. Mund Czesław, 7. Wyżynski Bronisław (ekst.).

W oddziale *A*) 1 abiturienta reprobowano na zawsze, 3 na rok, 7 na pół roku; w oddziale *B*) reprobowano 5 abiturientów na pół roku.

C. Główny egzamin dojrzałości odbył się w terminie letnim od dnia 2. do 14. czerwca 1911. roku pod przewodnictwem J. W. P. Rady Dworu Jana N. Frankego, c. k. Inspektora krajowego, a następnie w dniach 16.—20. czerwca 1911 r. pod przewodnictwem rady Rządu Michała Rembacza, c. k. dyrektora zakładu.

Oddział *A*). Świadectwo dojrzałości otrzymali: 1. Bernhardt Artur, 2. Bujnicki Niesciuszek Ignacy (ekst.), 3. Dierżawski Feliks (ekst.), 4. Gilewski Zdzisław, 5. Goldblum Stefan (ekst.), 6. Horoch Seweryn (z odzn.), 7. Kaliński Maryan, 8. Kandel Alfred, 9. Karpiel 10. Kotik Tadeusz, 11. Lassociński Zygmunt, 12. Łuszczyński Stefan, 13. Machonbaum Leon (ekst.), 14. Małek Stefan (ekst.), 15. Michalski Antoni (z odzn.), 16. Moniak Adam, 17. Mund Adolf, 18. Nahirny Rudolf, 19. Rawski Wincenty 20. Storożyński Władysław, 21. Szeligowski Adam, 22. Szulc Leopold, 23. Tadlewski Marcin, 24. Treter Czesław, 25. Wilczek Antoni (ekst.), 26. Wohn Stanisław.

Reprobowano na pół roku 4 eksternistów i 3 publicznych; na czas nieograniczony reprobowano 1 abiturienta; od egzaminu odstąpiło 4 eksternistów i 3 uczniów publicznych.

Oddział *B*). Świadectwo dojrzałości otrzymali: Aszkenazy Natan, 2. Berstling Ludwik, 3. Bigo Józef, 4. Chamajdes Mechel, 5. Elster Henryk, 6. Fiderkiewicz Tadeusz, 7. Halpern Filip, 8. Harasimowicz Andrzej, 9. Hecht Dawid, 10. Kirschenbaum Zygmunt, 11. Kollek Floryan (z odznac.), 12. Kossowski Witold, 13. Krzymowski January (z odzn.), 14. Lewicki Teodozy (ekst.), 15. Madurowicz Kazimierz, 16. Manasterski Stefan, 17. Merkun Paweł, 18. Michalak Wojciech (ekst.), 19. Ossowski Kazimierz, 20. Paprocki Adam (ekst.), 21. Pępiak Ludwik (ekst.), 22. Pesches Herz (z odznac.), 23. Pohorecki Eugeniusz, 24. Polickowski Karol (ekst.), 25. Przybyłowski Bolesław (ekst.), 26. Rosenbaum Maks 27. Scholz Józef (ekst.), 28. Szymański Jan, 29. Szyszczowiczowa Anna (ekst.), 30. Tułacz Stefan (ekst.), 31. Waligórski Edward, 32. Wasylewicz Włodzimierz, 33. Wiśniewski Stanisław (ekst.), 34. Weydlich Kazimierz, 35. Zambelli Stefan, 36. Zawrycz Ludwik (ekst.).

Reprobowano na pół roku 5 eksternistów i 1 publicznego ucznia, odstąpiło 4 eksternistów, 1 eksterniście nie pozwolono składać egzaminu.

XIII. Ogłoszenie dla rodziców i opiekunów.

Rok szkolny 1911/12. rozpocznie się dnia 3. września uroczystym nabożeństwem o godz. 8. rano, w kościele P. P. Klarysek.

Zgłoszenia do egzaminu wstępnego do kl. I. przyjmować się będzie dnia 1. września od 9.—12. i od 4.—6. popołudniu.

Przy zgłoszeniu należy przedłożyć: *a)* metrykę chrztu lub urodzenia na dowód, że uczeń ukończy w roku słonecznym 1910. co najmniej 10, a nie przekroczył przed 1. stycznia tegoż roku 14 lat życia; *b)* świadectwo szkolne, z ostatniego półrocza, jeżeli uczeń w roku poprzedzającym uczęszczał do szkoły publicznej.

Egzamin wstępny do kl. I. odbędzie się dnia 2. września o godz. 9-tej przed połud. i o 3. popoł. Uczniowie, przyjęci na podstawie tego egzaminu, mogą zapisać się do kl. I. bezpośrednio po egzaminie.

Zakres wymagań przy egzaminie wstępnym do kl. I. jest następujący:

z religii: wiadomość: których nabyć powinien uczeń w pierwszych czterech latach obowiązkowej nauki szkolnej w szkołach cztero-klasowych;

z języka polskiego: czytanie płynne i wyraziste, objaśnienie czytanych ustępów pod względem treści i związku myśli; opowiadania treści większymi ustępami, znajomość części mowy, odmiany imion i czasowników; znajomość zdania pojedynczego, rozszerzonego i rozbioru jego części składowych pod względem składni zgody i rzędu; wreszcie poprawne napisanie dyktatu z zakresu pojęć znanych uczniom i piśmienny rozbiór jednego zdania rozwiniętego, z dyktatu wyjątego, pod względem części mowy, ich formy, tudzież części zdania:

z języka niemieckiego: czytanie płynne i zrozumiałe; znajomość odmian rodzajników, rzeczowników, przymiotników i zaimków (osobistych, dzierżawczych i względnych), odmiana słów posiłkowych i czasowników słabych we wszystkich formach strony czynnej i biernej, tudzież odmiany najwykleszych czasowników mocnych; zasób wyrazów z zakresu pojęć uczniom znanych i poprawne napisanie łatwego dyktatu, którego treść przed podyktowaniem poda się uczniom w języku polskim.

z rachunków: pisanie liczb do miliona włącznie, biegłość w czterech działaniach liczbami całkowitemi; pewność w tabliczce mnożenia i znajomość ważniejszych miar metrycznych, u uwzględnieniu zagadnień, wziętych z zakresu życia codziennego.

Uczniowie uznani przy egzaminie za nieuzdolnionych do klasy I., nie mogą w tym samym roku ani w tym, ani w innym zakładzie egzaminu powtórnie składać.

Egzamina wstępne do klas od II.—VII. rozpoczną się dnia 4. września, a **egzamina poprawcze** odbędą się w dniach 31. sierpnia i 1. września.

Uczniowie gimnazjalni, ubiegający się o przyjęcie do II., III., IV. i V. klasy realnej, mogą być uwolnieni od egzaminu wstępnego z religii, z języka polskiego, niemieckiego, historii naturalnej i fizyki, jeżeli w świadectwie gimnazjalnym za ostatnie półrocze, poprzedzające bezpośrednio odnośną klasę realną, oprócz ogólnego uzdolnienia do klasy następnej otrzymali z wymaganego dla tej klasy przedmiotu i odnośnego materiału nauki stopień przynajmniej „dostateczny“. Z reszty

przedmiotów t. j. języka francuskiego, geografii, historii powszechnej, matematyki, chemii i rysunków odbywa się egzamin z wszelką ścisłością.

Co do uczniów, którzy w gimnazyum tylko wskutek niedostatecznych cenzur z języków klasycznych otrzymali ogólny stopień drugi, zastrzegła sobie Rada szkolna krajowa rozstrzygnięcie w poszczególnych wypadkach, czy można takiego ucznia przypuścić do egzaminu wstępnego do następnej klasy realnej, przyznając mu zresztą powyżej wskazane ulgi.

Prywatyci i eksterniści wyznania katolickiego obowiązani są w myśl reskryptu c. k. Min. W. i O. z 9. czerwca 1906. r. do przedkładania przed każdym egzaminem potwierdzenia, wydanego przez katolickiego duchownego, że pobierali naukę religii w zakresie przepisany przez odnośne plany naukowe i odbywali praktyki religijne.

Wpisy uczniów do klas I do VII. odbędą się dnia 1. września przed południem od godz. 9.—12. popołudniu od 4.—6.

Do zapisu mają uczniowie zgłaszać się w towarzystwie rodziców lub opiekunów, przedkładając w dwu egzemplarzach rodowód dokładnie wypełniony. Uczniowie tutejszego zakładu mają przy tej sposobności wykazać się ostatnim świadectwem szkolnym, obcy obowiązani są oprócz tego przedłożyć metrykę tudzież potwierdzenie Dyrekcyi tej szkoły, z której przychodzą, że można ich przyjąć do innego zakładu, jakoteż poświadczenie uwolnienia od opłaty szkolnej, jeżeli to uwolnienie posiadają. Uczniowie, którzy studia przerwali, muszą wykazać się świadectwem moralności, a przy dłuższej przerwie w naukach poddać się także egzaminowi wstępnemu. Uczniowie wreszcie, którzy do szkół średnich nie uczęszczali, muszą przedłożyć także świadectwo przebytej ospy naturalnej lub ospy szczeniowej i to nie dawniej jak w ostatnim roku.

Uwaga. Do I. Szkoły realnej zapisywać się mają uczniowie, którzy mieszkają w śródmieściu, w I. i IV. dzielnicy; zaś do II. Szkoły realnej ci, którzy mieszkają w II. i III. dzielnicy miasta.

Opłaty. Wszyscy uczniowie płacą corocznie 2 K. na zbiory naukowe i 1 K. na przybory do gier i zabaw, nowowstępujący nadto takse wstępną w kwocie 4 K. 20 h.

Opłata szkolna za półrocze wynosi 40 K. Termin jej uiszczenia jest 6 tygooni od początku półrocza; dla uczniów I. kl. jest ten termin w pierwszym półroczu oznaczony do końca listopada. Podanie o uwolnienie od opłaty szkolnej, zaopatrzone w ostatnie świadectwo szkolne i dokładne świadectwo ubóstwa, mają wnieść uczniowie do Wys. c. k. Rady szk. kr. na ręce Dyrekcyi do 20. września w I. kl., a do 20. lutego w II. półr. Uczniowie, którzy otrzymali na podstawie klasyfikacyi za I. półrocze choćby z jednego przedmiotu lub zachowania się postęp „niedostateczny“, tracą prawo do uwolnienia w II. półroczu (okóln. Rady szk. kr. z dnia 28. lutego 1909. l. 11.045).

W tym samym terminie w I. półr., jak wyżej powiedziano, mają wnieść podania o odroczenie terminu złożenia opłaty szkolnej do końca półrocza uczniowie kl. I., dołączając świadectwo ubóstwa.

Taksa za egzamin prywatny lub wstępny wynosi 24 K., taksa za egzamin nadzwyczajny, obejmujący więcej niż dwa półrocza, wynosi 36 K., w przeciwnym razie tylko 24.

Mundury studenckie. Wszyscy uczniowie obowiązani są na mocy Najw. postanowienia z dnia 6. stycznia 1894. i rozporządzenia c. k. Rady szk. kr. z 14. marca 1894. l. 2.900. do noszenia w szkole i poza szkołą przepisanego i jednakowego ubrania. O szczegółowych w tym kierunku postanowieniach mogą rodzice i opiekunowie uczniów dowiedzieć się w Dyrekcyi szkolnej. Dowolności, jakich dopuszczają się częstokroć uczniowie pod względem munduru, są wykroczeniem przeciw karności szkolnej, które Rada szk. kr. poleca surowo karać. Z tego powodu zwraca się uwagę rodziców, aby nie ulegali próżnym zachciankom synów i nie kupowali żadnych części munduru odmiennej barwy lub kroju, ani też rozmaitych uzupełniających dodatków, gdyż w przeciwnym razie narażą się na nieprzyjemności, a nawet na nieprzyjęcie ucznia lub wydalenie go ze szkoły.

*

*

*

Dyrekcya uprasza wreszcie rodziców i opiekunów, by często dowiadawali się w szkole o prowadzeniu się i postępach uczniów. Grono nauczycielskie udziela z wszelką gotowością wyjaśnień podczas niedzielnych konferencyi, których terminy ogłosi się z początkiem roku szkolnego. Od połowy jednak stycznia w I. półroczu, a od rozpoczęcia się egzaminów promocyjnych, t. j. od połowy czerwca w II. półroczu nie udziela się żadnych dalszych wyjaśnień z powodu rozpoczynającej się klasyfikacyi.

Rodzicom zamiejscowym zaleca się **uwagę wybór stancyi** i zasięganie w tym względzie rad i wskazówek w Dyrekcyi i u grona nauczycielskiego.

Osoby, zamierzające utrzymywać w swych domach uczniów tutejszego zakładu, obowiązani są zgłosić się w Dyrekcyi po odbiór regulaminu wydanego dla osób rozporządzeniem e. k. Rady szk. kraj. z dnia 31. maja 1898. l. 11.781.

MICHAŁ REMBACZ

c. k. radca Rządu i dyrektor.

